

TALLINNA TEHNIKAÜLIKOOL

Majandusteaduskond

Ärikorralduse instituut

Kristin Reinsoo

**TURISMI MAKSUSTAMINE JA SELLE MÕJU TURISMI
ARENGULE ARENGUMAADE JA ARENENUD RIIKIDE
NÄITEL**

Bakalaureusetöö

Juhendaja: lektor Kaidi Kallaste

Tallinn 2017

Olen koostanud töö iseseisvalt.

Töö koostamisel kasutatud kõikidele teiste autorite töödele, olulistele seisukohtadele ja andmetele on viidatud.

Kristin Reinsoo

(allkiri, kuupäev)

Üliõpilase kood: 142770

Üliõpilase e-posti aadress: kristinreinsoo@gmail.com

Juhendaja lektor Kaidi Kallaste:

Töö vastab bakalaureusetööle esitatud nõuetele

.....

(allkiri, kuupäev)

Kaitsmiskomisjoni esimees:

Lubatud kaitsmisele

.....

(ametikoht, nimi, allkiri, kuupäev)

SISUKORD

ABSTRAKT	4
SISSEJUHATUS	5
1. TURISM JA MAKSUD ARENENUD RIIKIDES	7
1.1 Turismi maksustamise olulisus ja aktuaalsus	7
1.2 Eesti turismi ülevaade	8
1.2.1 Väliskülastuste arv Eestis ja külastamise eesmärgid	9
1.2.2 Turismi maksustamine Eestis	11
1.2.3 Käibemaksu tagastus Eestis	11
1.2.4 Airbnb teenuse maksustamine	12
1.3 OECD riikide turismiga seotud maksude ülevaade	13
1.3.1 Riiki saabumine ja riigist lahkumine	14
1.3.2 Lennureiside maksustamine	15
1.3.3 Hotellid ja majutusasutused	17
1.3.4 Tarbimismaksu alandatud maksumäärad	17
1.3.5 Keskkonnamaksud	18
1.3.6 Kaupade ja teenuste maksude tagastus	19
2. TURISM JA MAKSUD ARENGUMAASES	21
2.1 Turismi olulisus ja aktuaalsus vähim arenenud riikides	21
2.2 Turismi maksustamine arengumaades	23
2.2.1 Riiki saabumine ja riigist lahkumine	26
2.2.2 Hotellid ja majutusasutused	26
2.2.3 Kaudne maksustamine: käibemaks	28
2.2.4 Maksusoodustused ja investeerimine turismisektoris	29
3. MAKSUDE MÕJU TURISMISEKTORILE	31

3.1	Metoodika	31
3.2	Kehtestatud maksude erinevus: arenenud riigid vs arengumaad	32
3.3	Turismi maksustamise mõju turismi arengule	33
3.3.1	Käibemaksumäära suurendamise mõju turismisektorile Eestis	34
3.3.2	Käibemaksumäära alandamise põhjused ja tagajärjed teistes riikides	36
3.4	Järeldused ja ettepanekud	39
KOKKUVÕTE		41
VIIDATUD ALLIKAD		43
SUMMARY		47
LISAD		49
Lisa 1.	Majutusteenuse ja standard käibemaksumäärad Euroopa Liidu riikides 2017. aastal	49
Lisa 2.	OECD liikmesriikide majutusteenuse ja standard käibemaksumäärad aastatel 2009, 2013 ja 2017	50
Lisa 3.	Arengumaade majutusteenuse ja standard käibemaksumäärad 2017. aastal	52
Lisa 4.	Eesti käibemaksumäärad ja majutusasutuste statistika aastatel 2006-2016	53
Lisa 5.	Eesti majutusasutuste seas läbiviidud küsitlus	54
Lisa 6.	Ankeetküsitluse vastused	55
Lisa 7.	Majutusasutuste maksud arenenud riikide ja arengumaade pealinnades	62
Lisa 8.	Iirmaa turismisektori näitajate korrelatsioonanalüüs	64
Lisa 9.	Iirmaa majutusteenuse käibemaksumäärad ja turismisektori statistika aastatel 2008-2015	65
Lisa 10.	Arengumaade turismisektori näitajate korrelatsioonanalüüs	66
Lisa 11.	Arenenud riikide turismisektori näitajate korrelatsioonanalüüs	67

ABSTRAKT

Bakalaureusetöö pealkiri on: Turismi maksustamine ja selle mõju turismi arengule arengumaade ja arenenud riikide näitel

Tänapäeval on turismisektor tiheda konkurentsi tõttu väga hinnatundlik ning kiiresti arenev majandussektor. Selleks, et olla konkurentsivõimeline ja atraktiivne sihtriik turistidele, tuleb jälgida turismiga seotud makse, kuna nendest sõltub pakutava teenuse hinnatase.

Bakalaureusetöö eesmärk oli selgitada välja, milliseid turismiga seotud makse on kehtestatud arenenud riikides ja arengumaades ning milline on riigi maksusüsteemi mõju turismi arengule ning majandusele üldiselt. Töö eesmärgi saavutamiseks uuris autor turismi ja selle maksustamist käsitlevat kirjandust ning analüüsis muutusi turismisektori statistikas, nende põhjuseid ja tagajärgi. Kvantitatiivse andmekogumismeetodina on kasutatud ankeetküsitlust. Küsimustikule vastas 17 asutust, mille hulka kuulusid individuaalselt tegutsevad majutusasutused, hotelliketid ning Eesti Hotellide ja Restoranide Liit.

Uuringu tulemusena selgus, et nii arenenud riikides kui ka arengumaades maksustatakse turismisektoris erinevaid valdkondi. Ankeetküsitluse vastuste ja turismisektori statistika analüüsi tulemusena selgus, et turismi maksustamisel on negatiivne mõju turismi arengule. Korrelatsioonanalüüsi tulemusena leiti, et majutusteenuse käibemaksumäära ja välituristide külastatavuse vahel, samuti käibemaksumäära ja rahvusvahelisest turismist saadava tulu vahel on tugev seos. Küsitlusele vastanud majutusasutuste arvates mõjutab turismiga seotud maksude kehtestamine või nende suurendamine hinnataset, müügitulu ning tööhõivet negatiivselt.

Bakalaureusetöö võiks huvi pakkuda Eesti Hotellide ja Restoranide Liidule, Eesti majutusasutustele ning Eesti riigile, sest annab ülevaate turismi maksustamisest arenenud riikides ja arengumaades ning analüüsib, milline on turismi maksustamise mõju turismile ja riigi majandusele üldiselt.

Võtmesõnad: turism, maksustamine, arenenud riigid, OECD, arengumaad, käibemaks, majutusteenuse käibemaksumäär, majandus

SISSEJUHATUS

Tänapäeval reisivad inimesed palju ning turismil on riigi majandusarengus oluline roll. Turismisektor moodustab suure osa riikide kogumajandusest: sisemajanduse kogutoodangust, tööhõivest ja teenuste ekspordist. Selleks, et olla konkurentsivõimeline ja atraktiivne sihtriik turistidele, tuleb jälgida turismiga seotud makse, kuna nendest sõltub pakutava teenuse hinnatase. Tiheda konkurentsi tõttu on turismisektor väga hinnatundlik. Antud teema on maailmas aktuaalne eelkõige sellepärast, et turismisektor areneb väga kiiresti ning valitsused näevad seda potentsiaalse lisatulu teenimise allikana. Eestis on teema aktuaalne eelkõige sellepärast, et majutusasutuste alandatud käibemaksumäär on juba tõstetud ning valitsusel on plaanis seda teha ka järgnevatel aastatel.

Käesoleva bakalaureusetöö eesmärk on selgitada välja, milliseid turismiga seotud makse on kehtestatud arenenud riikides ja arengumaades ning milline on riigi maksusüsteemi mõju turismi arengule ja majandusele üldiselt. Töö uurimisprobleem on liigse maksukoormuse negatiivne mõju riigi majanduse ja turismi arengule nii arenenud riikides kui ka arengumaades. Eesmärgi täitmiseks püstitas autor järgnevad uurimisküsimused:

1. Milliseid turismiga seotud makse on kehtestatud arenenud riikides ja arengumaades?
2. Mille poolest erineb turismi maksustamine arenenud riikides ja arengumaades?
3. Millised maksutagastuse võimalused kehtivad turistidele arenenud riikides ja arengumaades?
4. Milline on riigi maksusüsteemi mõju sihtriigi turismisektorile?
5. Kui suure osa moodustab turism riigi majandusest ning milline on turismi mõju kohalikule majandusele ja selle arengule?

Töö eesmärgi saavutamiseks uuris autor turismi ja selle maksustamist käsitlevat kirjandust ja varem läbi viidud uuringuid, turismisektori statistikat perioodil 2008 kuni 2016

ning viis selle põhjal läbi korrelatsioonanalüüsi. Kvantitatiivse uurimismeetodina viis autor läbi ankeetküsitluse Eesti majutusasutuste ja Eesti Hotellide ja Restoranide Liidu liikmete seas.

Bakalaureusetöö esimeses peatükis antakse ülevaade arenenud riikides kehtestatud turismiga seotud maksudest ning turismi maksustamise olulisusest ja aktuaalsusest. Autor annab eraldi ülevaate turismi maksustamisest arenenud riikides nii Eesti kui ka OECD riikide näitel. Maksustatavaid valdkondi on viis: riiki saabumine ja riigist lahkumine, lennureisid, hotellid ja majutusasutused, tarbimismaksu alandatud maksumäärad ja keskkonnamaksud. Alapeatükkide eesmärk on anda ülevaade maksutagastuse võimalustest ning Airbnb maksustamisest nii Eestis kui ka teistes riikides.

Teises peatükis kirjeldatakse turismi olulisust ja aktuaalsust vähim arenenud riikides. Antakse ülevaade turismi maksustamisest arengumaades kolmes erinevas kategoorias: riiki saabumine ja riigist lahkumine, hotellid ja majutusasutused ning kaudne maksustamine. Lisaks kirjeldatakse investeerimist turismisektorisse ning sellele kehtestatud maksusoodustusi.

Kolmas peatükk sisaldab bakalaureusetöös kasutatud metoodika, ankeetküsitluse ja turismisektori statistika analüüsi ning autori järeldusi ja ettepanekuid. Antud peatüki eesmärk on kirjeldada, milline on turismi maksustamise mõju turismi arengule ning majanduse arengule üldiselt. Teises alapeatükis tuuakse välja arenenud riikides ja arengumaades turismile kehtestatud maksude erinevused ja sarnasused. Kolmandas alapeatükis analüüsitakse turismisektori statistika, selle korrelatsioonanalüüsi, küsimustiku tulemuste ning eelnevalt läbiviidud uuringu ja teiste riikide kogemuste põhjal, milline on turismi maksustamise mõju turismi arengule.

Töö autor soovib tänada töö juhendajat lektor Kaidi Kallastet, Annika Vilu, Maris Sinkat ning küsimustikule vastanud majutusasutusi ja nende esindajaid.

Bakalaureusetöö keelekorrektuuri tegi Maris Sinka.

1. TURISM JA MAKSUD ARENENUD RIIKIDES

Autor valis arenenud riikide turismi maksustamise ülevaate andmiseks OECD riigid, mille hulka kuulub ka Eesti alates 2010. aastast.

OECD on Majanduskoostöö ja Arengu Organisatsioon, mis loodi 1961. aastal ning kuhu kuulub 2017. aastal 35 riiki. OECD liikmesriikide valitsuste koostöö eesmärk on teada saada, mis põhjustab ja juhib majanduslikke, sotsiaalseid ja keskkondlikke muutusi, ning leida aktuaalsetele probleemidele lahendusi. (About...) Tänapäeval on OECD-l liikmeid üle kogu maailma alates Põhja- ja Lõuna-Ameerikast kuni Aasiani. Peamiselt on liikmeteks väga kõrgelt arenenud riigid, kuid organisatsiooni kuulub ka vähem arenenud riike, nagu Mehhiko, Tšiili ja Türgi, ning tihedalt tehakse koostööd arengumaadega. (Members...)

1.1 Turismi maksustamise olulisus ja aktuaalsus

1950. aastatel oli rahvusvaheline turismisektor maksustamisest vaba, kuid viimastel aastakümnetel on turismisektoris kehtestatud maksude arv ning nende mõju suurenenud. Valitsused on avastanud turismisektori kui potentsiaalse allika, kust on võimalik maksude kaudu soodsalt lisatulu koguda. Täheldatud on maksude koguarvu suurenemist uute maksude kehtestamise tõttu ning samuti olemasolevate maksude määrade tõusu. Vastupidiselt soovitud tulemusele on osa kehtestatud makse mõjunud turismisektorile kahjustavalt, kuna saadud lisatulu on olnud väiksem võrreldes perioodiga, mil uut maksu ei olnud veel kehtestatud. Turismisektor on üks maailma suuremaid ja kõige kiiremini laienevaid majandusharusid, millel on märkimisväärne mõju kogu majandusele, kuid see on siiski habras, hinnatundlik ning konkurentsitihe. (Tourism...1998)

Maksustamine on üks kaasaegse majanduse alustala. Seega peab turismisektor tunnistama maksustamise vajalikkust, et investeerida infrastruktuuri ja teistesse teenustesse, mis toetaks turismi arengut. Lisaks maksumäärade tõstmisele on hakatud kehtestama makse ka

uutes valdkondades, näiteks keskkonnamaksud. Maksude kehtestamine vähendab nõudlust, kuna maksude suurenedes tarbija kulutused kasvavad. Otsestel maksudel, nagu sisenemis- ja väljumismaksud ning keskkonnamaksud, on nõudlusele otsene mõju, millega kaasneb edaspidi kaudne mõju äridele, mis toetavad turismisektorit. Tihti on turistid teadlikud maksudest, mida nad peavad tasuma otseselt, kuid puudub teadlikkus kompleksmaksudest, näiteks lennupiletisse arvestatud maksudest. Oluline on leida tasakaal nõudluse maksimeerimise ning rahaliste vahendite saamise vahel. (Tourism...1998)

Et reisisihtkohtade arv maailmas aina suureneb ja turismi investeeritakse üha enam, on turismisektorist saanud peamisi sotsiaal-majandusliku arengu toetajaid, sest luuakse uusi ettevõtteid ja töökohti ning eksporditulu kasvab. Turismisektor on aastakümnetega järjepidevalt laienenud, hoolimata majandusšokkidest, mis on maailma tabanud. See näitab antud sektori tugevust ja vastupidavust. Rahvusvaheliste turistide arv on ülemaailmselt kasvanud 25 miljonilt 1950. aastatel 1186 miljonini 2015. aastal. Ennustuste kohaselt saavutab rahvusvaheliste turistide arv 2030. aastaks 1,5 miljardi piiri. Rahvusvahelisest turismist teenitud tulud on kasvanud sihtkohtades 2 miljardilt USA dollarilt 1950. aastal 1260 miljardi USA dollarini 2015. aastal. Tänapäeval moodustab rahvusvaheline turism maailma kaupade ja teenuste ekspordist 7%, kogu SKP-st 10% ning iga 11. inimene töötab turismisektoris. Ülemaailmses ekspordi pingereas paikneb turism kolmandal kohal, kuid paljudes arengumaades on turism ekspordisektoris esimesel kohal. (UNWTO...2016)

2017. aasta on rahvusvaheline jätkusuutliku turismi arendamise aasta (*International Year of Sustainable Tourism for Development*). Selle aasta jooksul tahetakse toetada jätkusuutliku turismisektori saavutamiseks vajalikke muudatusi poliitikas, ärisektoris ning tarbijate käitumises. Turismi rolli tahetakse suurendada olulistes ühiskondlikes protsessides, sealhulgas kõikehõlmava ja jätkusuutliku majanduskasvu, sotsiaalse kaasatuse ja tööhõive suurendamises ning vaesuse vähendamises. (2017 International...)

1.2 Eesti turismi ülevaade

Turism on oluline Eesti majandusarengus, kuna moodustab ligikaudu 7% Eesti sisemajanduse kogutoodangust ning 27% teenuste ekspordist. Eesti turismipoliitika põhieesmärgiks on suurendada rahvusvahelist konkurentsivõimet ning tagada turismiteenuste ekspordi ja siseturismi arendamisega jätkusuutlik majanduskasv. Konkurentsivõime kava

“Eesti 2020” eesmärk on suurendada eksporti, tööhõivet, vähendada tööpuudust noorte hulgas ning aidata kaasa rahvusvaheliste transpordisidemete loomisele. Nende eesmärkide saavutamist toetab turismi arendamine. (Turism)

Enim sõltuvad turistidest järgnevad majandusvaldkonnad: majutus, toitlustus ja transport. Reisisiteenused moodustavad olulise osa teenuste ekspordist: 2013. aastal oli reisisiteenuste ekspordist 1052,9 miljonit eurot, moodustades 22% kogu teenuste ekspordist. Sellest tulenevalt on turismisektori edukas areng väikeriigi majanduse jaoks väga oluline. Majutusteenuse piisav pakkumine, kvaliteet ja sobilik hinnatase on olulised tegurid, mis muudavad riigi turistide jaoks atraktiivseks. 2020. aasta riiklikus turismi arengukavas on seatud eesmärgiks jõuda viie miljoni välituristide ööbimiseni. (Majutusteenusele...2014)

Eestis tegutseb ligikaudu 1600 majutusettevõtet, millel on kokku rohkem kui 40 000 voodikohta. Majutusettevõtete peamised liigid on hotell, motell, külalistemaja, hostel, puhkeküla ja –laager, puhkemaja, külaliskorter ja kodumajutus. (Majutusteenused) Suurim turuosa on Eestis suurtel hotellidel: ligi poole müügitulust saavad 100 või enama töötajaga hotellid, veerandi 20-99 töötajaga hotellid ja viiendiku alla 10 töötajaga ettevõtted. Lisaks tegelevad majutusteenuse osutamise füüsilisest isikust ettevõtjad, näiteks turismitalud. 2012. aastal oli antud valdkonnas 273 füüsilisest isikust ettevõtjat, kelle ettevõtlustulu kokku oli 2,9 miljonit eurot. (Ibid.)

Riigi populaarsust sihtkohana näitab ööbimiste arv majutusettevõtetes ühe elaniku kohta, mis hõlmab nii välis- kui ka siseturiste. Eestil oli see näitaja 2013. aastal 4,3 ööbimist ühe elaniku kohta, mis jäi alla Euroopa Liidu keskmisele (see oli 5,2 ööbimist), kuid edestas Läti, Leedu ja Poola näitajat. Välituristide ööbimiste osakaal Eesti majutusasutustes oli 2013. aastal 68%, mis on oluliselt suurem Euroopa Liidu 45%-lisest keskmisest. See näitab, et Eesti on välituristide jaoks atraktiivne riik, kuid Eesti Konjunktuuriinstituudi hinnangul peavad Eesti majutusettevõtted hoolikalt jälgima välituristide hinnatundlikkust. (Ibid.)

1.2.1 Väliskülaliste arv Eestis ja küllastamise eesmärgid

2016. aastal peatus Eesti majutusettevõtetes sarnaselt 2015. aastaga üle 3 miljoni sise- ja välituristi, mis on 7% rohkem võrreldes 2014. aastaga. Majutusettevõtete teenuseid kasutas 1,3 miljonit siseturisti ja 2 miljonit välituristi. Enim peatus Eestis välituriste Soomest (46%), millele järgnesid turistid Venemaalt (10%) ja Lätist (7%). 2016. aasta jooksul suurenes Aasia riikidest saabunud turistide arv ning kasvutrendis oli Saksamaa, Rootsi ja Leedu turistide

külastuste hulk. Enim (76%) kasutasid majutustevõtete teenuseid välituristid, kes tulid Eestisse puhkama. Tööreisil oli 21% välituristidest ning teistel turistidel oli muu põhjus. Siseturistidest oli 62% puhkusereisil ning 23% tööreisil. (Mullu...2017) 2017. aasta esimeses kvartalis peatus Eesti majutustevõtetes 9% rohkem nii sise- kui ka välituriste võrreldes eelmise aasta sama perioodiga. Enim (72%) kasutasid majutustevõtete teenuseid Soomest, Venemaalt ja Lätist saabunud turistid. (I kvartalis...2017)

Statistikaameti uuringu tulemuste järgi külastavad välituristid Eestit erinevatel eesmärkidel, kuid kõige levinum on puhkus, mis oli 2015. aastal reisi peamiseks eesmärgiks 62%-l Eesti väliskülastajatel suveperioodil, 44%-l sügisperioodil. Puhkusereisidest 36% moodustasid ühepäevased reised, kuid nende puhul oli tegemist peamiselt mitme sihtriigi külastamisega. Populaarsuselt teisel kohal on ostlemine, mis oli 13% suveperioodi ning 23% sügisperioodi reise eesmärgiks. Eestis ei ole transiitreiseid veel väga tüüpilised, kuid 2015. aastal läbis Eesti transiitmaana 10% suvistest ja 8% sügiskülastajatest. Tööreiseid moodustavad suvistest reiseidest 5% ning sügistest 10%. (Väliskülastajate...)

2015. aasta uuringu andmetel tuli Eestisse enim ehk 35,7% väliskülastajaid Soomest, 38% nende reiseid olid ühepäevased. Ööbimisega reiseid korral viibitakse Eestis keskmiselt ligikaudu neli ööd. Kõige sagedamini on tegu puhkusereisidega, kuid Soomest tulnud reisijad kasutavad lisaks võimalust Eestis sisseoste teha. Väliskülastajatest on teisel kohal Läti elanikud, kes moodustavad 18,5% välituristide koguarvust. Nende reiseid on peamiselt ühepäevased ning tegemist on ostureisidega. Kolmandal kohal (ligikaudu 17,8%) on külastajad Venemaalt. Suurem osa (57%) Venemaalt tulnud külastajatest viibib Eestis vaid ühe päeva, kuid ööbimisega reiseid puhul veedavad Vene turistid Eestis keskmiselt ligikaudu viis ööd. Neljandal kohal (7,9%) on väliskülastajad Rootsist. Rootsi turistid külastavad Eestit peamiselt eesmärgiga puhata, nende ööbimisega reiseid kestavad Eestis ligikaudu viis ööd ning nende külastamisaktiivsus on suveperioodil kaks korda suurem kui sügisel. (Ibid.)

Üldiselt kasutab enamik ehk 71% ööbimisega väliskülastajatest majutusasutuste teenuseid nii puhkuse- kui ka tööreisil olles. Puhkuse ajaks üürib eluruumi vaid 8% ööbimisega puhkusereisijatest, kuid umbes niisama palju on neid, kes elavad tuttavate juures, ning neid, kes kasutavad endale kuuluvat suvilat või eluruumi. Jaapani, Hiina ja Soome turistid on kõige aktiivsemad ostlejad. Reisimisega kaasnevad kulutused ning vastuvõtva maa huvides on saada külastajatest võimalikult suurt kasu. 2015. aastal kulutas üks ööbimisega külastaja Eestis reisi jooksul keskmiselt 308 eurot, kõige enam kulutati majutusele, toitlustusele ja ostudele.

Ühepäevakülastajad kulutasid reisil keskmiselt 75 eurot. Kõige kallimad on ühe ööpäeva pikkused reisirid ning nende puhul kulutatakse enim ostudele ja toitlustusele. Ameerika ja Jaapani turistid kulutavad keskmisest rohkem majutusele ning Soome ja Hiina turistid ostudele ja toitlustusele. (Väliskülastajate...)

1.2.2 Turismi maksustamine Eestis

Üks Eesti maksusüsteemi tunnustatud positiivne külg on süsteemi lihtsus ja erandite vähesus. Enamikus Euroopa Liidu riikides kehtib majutusteenustele käibemaksu standardmäärast madalam maksumäär (vt lisa 1). Eestis lisandub majutusteenustele 9%-ne käibemaks, mitte 20%-ne standardkäibemaks. Alandatud käibemaksumäära põhjuseks on suur konkurents Euroopa turismiteenuste turul ja riikide püüd muuta oma riiki teistest atraktiivsemaks. (Majutusteenusele...2014)

2015. aastal leppis Eesti Vabariigi valitsus kokku majutusteenuse käibemaksu tõusus 2017. aastast 5 protsendi võrra ehk 9%-lt 14%-le. Eesti Turismifirmade Liidu arvates oleks valitsuse otsus pidurdanud Eesti majandusarengut ja eksporti ning kahjustanud turismisektoris hõivatute toimetulekut. (Majutusteenuste...2015) Eesti Restoranide ja Hotellide Liit tegi ettepaneku lükata majutusteenuse käibemaksu tõus edasi 2019. aastasse. Majutusteenuse käibemaksu suurenemine tähendaks märgatavat hinnatõusu, mille tulemusena väheneks olulisel määral Eesti kui reisisihtkoha atraktiivsus. Käibemaksu tõusust ei kaotaks ainult majutusasutused ja turismiettevõtted, vaid ka kaubandus ja teenindav sektor ehk kogu Eesti majandus. (Turismifirmade...2016) Praegu elavad hotellid ära, kuid investeringuteks raha ei jätku. Väikese majutuskohtade arvuga FIE-d, kel käibemaksukohustus puudub, jääksid maksutõusust mõjutamata. 2009. aastal tõsteti Eestis majutusteenuste käibemaksumäära 5%-lt 9%-le. Kokkuvõttes tooks maksutõus kaasa turistide arvu vähenemise, tööhõive kahanemise turismisektoris ja Eesti kui sihtriigi atraktiivsuse vähenemise nii välis- kui ka kodumaiste turistide silmis. (Laks 2016)

1.2.3 Käibemaksu tagastus Eestis

Füüsilistel isikutel, kes ostavad Eestis või teistes Euroopa Liigu liikmesriikides kaupu ning kelle elukoht on väljaspool Euroopa Liitu, on õigus saada kaupade riigist väljaviimisel tagasi ostudelt tasutud käibemaks. Eesti või mõne muu Euroopa Liidu liikmesriigi passi

omavatel isikutel on võimalus saada käibemaksutagastust, kui neile on väljastatud Euroopa Liidu välises riigis seaduslikku elamisõigust tõendav dokument või elamisluba. Selline süsteem kehtib ainult käibemaksutagastusega müüki teostavates (*tax-free*) kauplustes. (Tax-free...2016) Kui kauba müügihind koos käibemaksuga on rohkem kui 38 eurot, siis väljastab kauplus *tax-free* kviitungi, mis tuleb Euroopa Liidust lahkudes esitada tollile kinnitamiseks. Tolli kinnituse saamiseks peab kaup vastama kviitungile ning olema avamata pakendis. (Tax free...)

2013. aastal kahekordistusid Venemaa turistide tehtud ostud Eestis. Näiteks 2012. aasta esimeses kvartalis esitati käibemaksutagastusega müügikviitungeid Narva, Luhamaa ja Koidula tollipunktides 13 726, kuid 2013. aasta esimeses kvartalis 30 925. Selle põhjal võib järeldada, et turistid käivad Eestis aina rohkem ning jätavad siia ka suurema summa raha. Käibemaksutagastuste statistikas peegeldub fakt, et turistidel, kes tarbivad Eestis kaupu ja teenuseid, on positiivne mõju piiriäärsele ettevõtlusele. (Venemaa...2013)

1.2.4 Airbnb teenuse maksustamine

Airbnb kuulub jagamismajanduse voogu, kus inimesed annavad teistele eraisikutele kasutada seda, mida nad ise ei vaja. Üle 700 majutaja Eestis rendivad korterit või tuba USA majutuskohi vahendava veebilehe Airbnb kaudu, mis loodi 2008. aasta alguses. Kodulehe vahendusel majutuse pakkumise maksustamine on riikides ja omavalitsustes ebaselge. Eestis käsitletakse Airbnb vahendusel teenitud raha sissetulekuna, millelt tuleb tasuda tulumaks. Lisaks võib riik või omavalitsus Airbnb reeglite järgi kehtestada majutajale teisi lühiajalisi üürile andmise tasusid või makse, nagu hotelli- või turismimaks. San Franciscos ja Amsterdams kogub ja tasub Airbnb ettevõtte ise turismimaksu, kuid mujal vastutab maksude kogumise ja tasumise eest täielikult majutaja ise. Maksu- ja Tolliameti sõnul on füüsilise isiku renditulu tulumaksuga maksustatav ning seega tuleb Airbnb-ga teenitud tulust aru anda tuludeklaratsiooni esitades. Kui üürimine on inimese püsiv ja kavatsatud sissetulekuallikas, siis on tegu ettevõtlusega ja sel juhul peaks üürija registreerima ennast FIE-ks või pakkuma teenust juriidilise isiku kaudu. Airbnb korral ei pea tasuma käibemaksu füüsilise isiku ega ka FIE või juriidilise isiku, sest eluruumi üürimine on käibemaksuvaba. (Must 2015)

Maailmas käib arutelu selle ümber, kas ruumide inimeselt inimesele kasutada andmisel on tegu üürimise või majutusteenuse osutamisega, millest sõltub ka maksustamine. Airbnb sünnimaal USA-s on lühiajalise üürile andmise tulu majutajale maksuvaba, kui tuba üüratakse

välja vähem kui 15 päevaks aastas ning ise kasutatakse seda rohkem kui 14 päeva aastas või rohkem kui 10% üürile antud ajast. Vastasel juhul peab inimene maksma tulumaksu vahemikus 10-39,6%, millest on õigus maha arvata üürimisega seotud kulud. Kui inimene ise eluruume ei kasuta, vaid üürib neid ainult välja ning pakub ööbijatele teenuseid, võib seda lugeda hotelliäri pidamiseks. Soomes on väikesemahuline ja juhuslik majutamine arvel üüritegevusena, millelt tuleb maksta tulumaksu (6,5-31,75%). Regulaarsete Airbnb külaliste puhul on tegemist juba majutustegevusega ning sel juhul tuleb maksta 10% käibemaksu. Eestis peavad Airbnb majutajad maksma riigile tulumaksu 20%. (Must 2015) Võttes arvesse teiste riikide praktikat, võiks autori arvates sarnaselt USA-ga täpselt määratleda, millisel juhul on tegemist lühiajalise üürimisega ning millal äritegevusega.

Eesti Hotellide ja Restoranide Liit peab majutusteenuseid vahendava veebikeskkonna Airbnb tegevust varimajanduseks ning nõuab sarnaselt naaberriigi Soomega Airbnb maksustamist. Litsentseeritud majutusasutuste konkurentsieelis Airbnb ees seisneb selles, et nemad maksavad makse, investeerivad turvalisusesse ja riigi kehtestatud hügieeninõuetesse, mida Airbnb ei tee. (Eesti...2016) Soome hotellipidajad näevad Airbnb-s ebaõiglast konkurentsi hotellidele, sest kodumajutuse pakkujad ei pea maksma samu makse kui hotellipidajad. Airbnb ei maksa Soomes makse vahendustasudelt ega käibelt ning seega kasvatab selline ärimudel vaid varimajandust. (Liiva 2016) Ausa konkurentsiga turu loomise eelduseks on ühtne maksusüsteem kõikidele. Autori arvates peaks võimaliku varimajanduse vältimiseks Maksu- ja Tolliamet suurendama koostööd Airbnbga. Airbnb'l oleks tehingut vahendades võimalik arvestada ja üle kanda füüsilise isiku rendi- ja üüritulult tulumaksu.

1.3 OECD riikide turismiga seotud maksude ülevaade

Turism nagu teised majandussektoridki on paljude spetsiifiliste maksude ja tasude alus. OECD on uurinud viimastel aastatel liikmesriikides kehtestatud turismiga seotud makse ja tasusid ning nende mõju turismiga seotud tegevustele. Turismiga seotud maksud erinevad tüübiti ning riigiti. Enamikus riikides põhineb maksusüsteem kahte tüüpi maksudel: otsestel ja kaudsetel maksudel. Maailma Turismiorganisatsioon on defineerinud turismimakse kui makse, mis on kohaldatavad spetsiaalselt turistidele ning turismitööstusele. Lisaks võib turismi maksusüsteemi määratleda kui kaudseid makse ja tasusid, mis mõjutavad peamiselt turismiga seotud tegevusi. Turismist laekuvad kaudsed maksud on saadud kas üldistest maksudest -

sealhulgas impordimaksud, müügimaks, käibemaks - või tasutakse neid peamiselt turismiga seotud tegevustelt, nagu hotelli ja restorani maksud, lennujaamamaksud, viisatasud ning saabumise ja lahkumise maksud. Üldine kaudne maks on näiteks käibemaks, mis on kasutusel rohkem kui 130 riigis. Käibemaksuga maksustatakse tehinguid ning tavaliselt on käibemaksul enamikule kaupadele ja teenustele ühine maksumäär. Erinevates sektorites on kasutusel erinevad maksumäära tasemed, näiteks Euroopas võib majutusteenustele kohaldatav käibemaksumäär olla 40-50% madalam üldisest käibemaksumäärast. Üldise kaudse maksu, näiteks käibemaksu suurendamise, eeliseks võrreldes uue spetsiifilise turismimaksu kehtestamisega on halduskulude minimeerimine. Spetsiifilise kaudse turismimaksu ülemaailmne näide on hotellitoa maks. See võib olla ühikupõhine ühe öö kohta või kindel protsent koguhinnast. Spetsiifilisi makse kogutakse tavaliselt kindlal põhjusel, näiteks eesmärgiga rahastada sihtkohtade turunduskampaaniaid ja projekte, kuid nendest saadavat tulu ei pruugita kasutada ainult sellel eesmärgil. (OECD... 2014)

1.3.1 Riiki saabumine ja riigist lahkumine

Saabumise ja lahkumise valdkond (*arrival and departure*) sisaldab makse ja tasusid, millega maksustatakse tavaliselt ükskõik millise transpordivahendiga riiki sisenevaid või riigist lahkuvaid indiviide, kuid vahel ka tervet meeskonda. Turistide maksustamise peamine viis antud valdkonnas on viisad, millega riigid annavad turistidele loa riiki siseneda, riigis viibida või sealt lahkuda. Viisaga seotud tasud sõltuvad paljudest teguritest: riigis viibimise ajast, külastamise eesmärgist, päritolumaast jne. Reisijate liikumistasud, transiidi, lahkumise või pardaleastumise maksud on kehtestatud eesmärgiga katta administratiivkulud, mis on seotud tolli ja immigratsiooniga. Schengeni riikide jaoks on selle kategooria peamine saadav tasu seotud Schengeni lühipeatuste viisade administratsiooniga. Horvaatias on lühiperioodi viisa kehtestatud alates 2013. aastast väljastpoolt Euroopa Liitu saabuvatele külastajatele. 2013. aastal maksis see 35 eurot ning tulu kasutati administratiivkulude katteks. Egiptuses maksavad viisatasu kõik turistid, kes saavad riiki. (Ibid.)

Austraalias võeti 1978. aastal kasutusele reisija liikumise tasu (*passenger movement charge*) riigist lahkuvatele inimestele. Algselt oli maksu eesmärk katta tolliga seotud kulutused, kuid 2012. aastal teatas Austraalia valitsus, et ühte osa aastatulust kasutatakse Aasia Turundusfondis ning teist osa Austraalia turismitoodete ja -teenuste kvaliteedi parandamiseks. Tšiilis kehtib kõikidele isikutele pardalemineku maks (*boarding tax*), mille suurus oli 2014.

aastal 30 USA dollarit ja eesmärk hooldada lennujaama taristut. 2005. aastast on kasutusel turismiviisa, mida nõutakse kõikidelt välituristidelt, kes külastavad Tšiilit lühikeseks perioodiks vaba aja, spordi, tervise, hariduse, äri, pere, religiooni või muu sarnase valdkonnaga seotud eesmärgil. 2005. aastast kehtib lisaks vastastikkuse tasu (*reciprocity fee*), mis rakendub Albaaniast, Austraaliast, Kanadast, USA-st või Mehhikost saabuvatele külastajatele ning mille määr varieerub vastavalt sellele, mis on kehtestatud nendes riikides. (OECD...2014)

Mehhikos kehtestati 1999. aastal sissepääsuluba mitteimmigrandi maksuna (*non-immigrant tax*), mis praegu rakendub kõikidele Mehhikosse saabuvatele väliskülastajatele, kes plaanivad seal viibida rohkem kui seitse päeva. Maksust saadavat tulu kasutatakse turismi edendamiseks, 80% sellest läheb Mehhiko Turismiametile, mis vastutab kodumaise ja rahvusvahelise turismi edendamise eest. 10% maksust saadud tulust antakse riiklikku turismifondi. 2011. aasta lõpuks moodustas mitteimmigrandi maksust saadav tulu peaaegu 60,7% kogu eelarvest. Lisaks tavaviisadele peavad välismaa passiga reisijad tasuma konsulaarteenuste eest (2014. aastal 535 MXN inimese kohta). Maks kehtestati 2005. aastal eesmärgiga võimendada turismi, kaubandust ja kultuurilisi muutusi. (Ibid.)

Uus-Meremaal peavad turistid maksma külastajaviisa tasu (*visitor visa*). Lisaks nõutakse transiitviisat reisijatelt, kes peatuvad seal vähem kui 24 tundi. Mõlemad tasud on kehtestatud eesmärgiga katta administratiivkulud, mis on seotud viisade tegemise ja töötlemisega ning piiripunkti turvalisusega. Isikud, kes saavad Hiinast Uus-Meremaale grupi koosseisus, peavad tasuma Hiina grupikülastaja viisa (*China group visitor visa*) eest. Lõuna-Aafrikas peavad külastajaviisa eest tasuma kõik välituristid, kes külastavad riiki ajutiselt lühiperioodil (90 päeva või vähem) äri või turismi eesmärgil. (Ibid.)

1.3.2 Lennureiside maksustamine

Rahvusvaheliste lennureiside hulk on kasvanud viimase 20 aasta jooksul. Selle tulemusena on tõusnud infrastruktuuri, turvalisuse ning reisijatele mõeldud teenuste tagamise kulud. Viimaste aastate jooksul on riigid kehtestanud mitmeid lennureisidega (*air travel*) seotud uusi makse ja tasusid, et tulla toime kasvavate kuludega teenuste osutamiseks. OECD küsitlusele vastanud riikidest 16-s esines üks või mitu riiklikul tasemel kehtestatud maksu, mis on suunatud lennureisidele. Enamik maksudest on erinevad lennujaamamaksud – õhusõidukite maandumise ja ootetasud, parkimistasu, terminalitasud –, mida kohaldatakse peamiselt rahvusvahelistes lennujaamades, sest nendest maksudest saadud tulu katab lennujaama kulud.

Teine osa lennureiside maksudest ja tasudest – õhustranspordi maks, lennupileti tasu, reisijatasu - on seotud turvalisusega ning lennujaamast väljumistega. (OECD...2014)

2011. aastal kehtestati Austrias igale Austria lennujaamast väljuvale reisijale õhustranspordi maks (*air transport levy*), mille eesmärk on piletihinna tõusu kaudu stimuleerida keskkonnasõbralikumalt käitumist. Horvaatias maksavad nii kodumaised kui ka rahvusvahelised reisijad riigist lahkudes väljumismaksu (*departure fee*). Tasu suurus oli 2013. aastal rahvusvahelistel väljumistel 1,37 eurot ning siseriiklikel 0,68 eurot. Eestis on lennujaama reisija tasu (*airport passenger charge*), mis katab lennujaama kulud, kohaldatud kõikidele riigist lahkuvatele reisijatele, välja arvatud transiitreisijad. 2014. aastal oli tasu suurus 7,03 eurot. Lõuna-Aafrika lennujaamades on kasutusel reisijate teenindamise tasu (*passenger service tax*), millega kaetakse lennujaama poolt reisijatele pakutavate teenustega seotud kulutused. Ohutuse ja turvalisuse tagamiseks võetakse Uus-Meremaal nii siseriiklikelt kui ka rahvusvahelistelt reisijatelt enne Uus-Meremaa lennujaamast lahkumist reisija turvalisuse tasu (*passenger security charge*). 2011. aastal tutvustati Saksamaal lennupileti maksu (*air ticket tax*), mille eesmärk on õhutada piletihinna tõstmise kaudu keskkonnasõbralikumalt käituma. Maksumäär tuleneb sellest, kui kaugele lennatakse Saksamaa lennujaamast. 2014. aastal oli kehtestatud kolm määra: Euroopa, EFTA liikmesriigi või sama vahemaaga sihtkohaga reisijale 7,50 eurot; kuni 6000-kilomeetrise vahemaaga reisi puhul 23,43 eurot reisija kohta ja üle 6000-kilomeetrise vahemaaga reisi puhul 42,18 eurot reisija kohta. Transiitlendudel sõltub maksustamine vahepeatuse pikkusest. (Ibid.) Lennureisidele on kehtestatud palju erinevaid makse ja tasusid, kuid kõikide tasude peamine eesmärk on katta lennujaama kulutused. Autori arvates võiks suurtes rahvusvahelistes lennujaamades kehtestada paljude erinevate maksude asemel ühe ühtse maksu nii õhusõidukitele kui ka reisijatele.

Lisaks erinevatele reisijate teenindamise tasudele, turvalisusmaksudele ning väljumismaksudele on Ühendkuningriigis alates 1994. aastast kehtestatud lennureisijate tollimaks (*air passenger duty*). Esialgu tuli tasuda 5 Inglise naela riigisisestel ja Euroopa lendudel ning 10 Inglise naela teistel lendudel reisijatel. 2009. aastal muudeti maksusüsteem astmeliseks. Esimeses astmes peab lennukaugus Londonist jääma 0-2000 miili piiresse ning selle tasu oli 2013. aastal 26 Inglise naela. Teises astmes jääb vahemaa 2001-4000 miili vahele ning tasu on 134 Inglise naela. Kolmandas astmes on vahemaa 4001-6000 miili ning tasu 166 Inglise naela. Viimases astmes ehk rohkem kui 6000-miilise vahemaaga lendudel on tasu 188 Inglise naela. 50% võrra vähendatud maksumäär kehtib turistiklassis reisijatele. (Ibid.)

1.3.3 Hotellid ja majutusasutused

Hotellides ja majutusasutustes kehtib nii turistide makstavaid makse, näiteks tubade ja voodiöö maksud, kui ka omanike makstavaid makse, näiteks majutusasutuse täituvusmaks. Hotellidest ja majutusasutustest saadud maksutulu kasutatakse peamiselt turismi turundamiseks, arendamiseks ja edendamiseks kohalikul tasandil. Islandi majutusmaks on üks vähestest, mille aastatulu on suunatud edendamaks loodusel põhinevate üldomandis olevate turismiatraktsioonide arengut, hooldust ja kaitset. Valdav osa maksudest, mis on seotud hotellide ning majutusasutustega, on määratud omavalitsustasandil. (OECD...2014)

Tšehhis on kehtestatud ööbimiskoha tasu (*bed night tax*), mida tasub iga inimene, kes ööbib spaas või puhkeasutuses. Maksust saadud tuluga arendatakse turismi ja aidatakse linnadel katta kulutusi, mis on seotud suurenenud külastatavusega. 2014. aastal oli ööbimiskoha tasu 15 Tšehhi krooni inimese kohta ühes päevas. Veel kehtib Tšehhis majutusasutuse täituvusmaks (*accomodation capacity tax*), mida tuleb maksta 6 Tšehhi krooni iga hõivatud voodi kohta ööpäevas. Iirimaal kehtib alates 1939. aastast hotellidele, külalismajadele, maamajadele, korteritele, hostelitele, karavanidele ning telkimisplatsidele registreerimistasu (*registration fee*), mille tulu kasutatakse hooldusteenuste taseme ja ausa konkurentsi tagamiseks. Tasu suurus sõltub majutusasutuse tüübist: esmane registreerimistasu ulatub 146,65 eurot haagissuvila ja autoelamu parklates (pluss 2,10 eurot iga koha eest) kuni 453,93 euronit hotellides (pluss 17,40 eurot iga toa kohta). (Ibid.)

OECD turismi maksustamise uuringu tulemustest selgus, et ainult ühes kolmandikus vastanud riikidest on kehtestatud majutusasutustele turismiga seotud tegevuste edendamiseks maksusoodustusi. 2011. aastast kehtib Iisraelis tollimaksu vabastus majutusasutustele, mille klientidest vähemalt 10% on välituristid. Poolas kehtib 1995. aastast tulumaksu vabastus maapiirkondades tegutsevatele ettevõtjatele, kes annavad tube üürile (*income tax exemption for renting guest rooms*). Selle soodustuse eesmärk on stimuleerida taluomanikke teenima lisatulu, pakkudes enda omandil turistidele majutust ja toitlustust. (Ibid.)

1.3.4 Tarbimismaksu alandatud maksumäärad

Tarbimismaksude vähendatud määrad (*reduced rates for consumption tax*) on mõeldud turismiga seotud tegevustele ja suunatud peamiselt hotellidele ja restoranidele. Käibemaksu

ning kaupade ja teenuste maksu eesmärk on maksustada tarbimist. Tarbimismaksud moodustavad kaks kolmandikku kogu maksutulust. (OECD...2014)

OECD turismi maksustamise uuringust selgus, et 39-s OECD liikmes- ja partnerriigis on standardmaksumäära kõrval kasutusel ka tarbimismaksu alandatud maksumäär. Tarbimismaksu standardmäär varieerub vahemikus 5%-st Kanadas kuni 27%-ni Ungaris ning OECD riikide keskmine maksumäär on 19%. Ajavahemikus 2009 kuni 2013 suurendas 21 riiki tarbimismaksu standardmäära. 26 riigis on kasutusel alandatud maksumäär, mis varieerub alates 0%-st Mehhikos ja Iisraelis kuni 18%-ni Ungaris. Valimisse kuulunud riikidest 22-s kehtib majutusteenusele 10%-suurune või väiksem maksumäär ning keskmine alandatud maksumäär on 9%. 26 riigist, kus kehtib majutusteenustele alandatud maksumäär, 16-s riigis on lisaks kasutusel vähendatud maksumäärad restoranidele ja toidule. Luksemburgis on käibemaksu alandatud maksumäär 3% (majutusteenustele) ja standardmaksumäär 15%. Norras on standardmaksumäär 25% ning alandatud maksumäär majutusteenusele 8%. Ajavahemikus 2009 kuni 2013 tõstsid neli riiki (Eesti, Itaalia, Holland, Rumeenia) standardkäibemaksu määra, ilma et oleksid muutnud või vähendanud käibemaksumäära turismiga seotud tegevustele. (Ibid.) OECD liikmesriikides kehtivad tarbimismaksu standard- ja alandatud maksumäärad on toodud lisas 2.

Euroopa Liidu kõikidel liikmesriikidel on ühine käibemaksusüsteemi raamistik, mille kohaselt standardkäibemaksu määr peab olema vähemalt 15% ning rakendada võib maksimaalselt kahte alandatud käibemaksumäära kaupadele ja teenustele, kuid käibemaks ei tohi olla madalam kui 5%. Liikmesriigid ei pea tühistama juba varasemast kehtivat 0%-st käibemaksumäära, kuid ühtegi uut käibemaksumäära, mis jääb alla 5%, enam kehtestada ei saa. Mitmetes riikides on kehtestatud alandatud maksumäärad ka turismiga seotud tegevustele. Esimene ja peamine kategooria on reisijate transpordiga seotud teenused ning teine teatrite, muuseumite ja teiste turistide poolt enim külastatud kohtade piletid. Näiteks Kreekas tuleb vaatamisväärsuste pääsmelt tasuda 13% käibemaksu, kusjuures teatrietenduste pileti käibemaksumäär on 6,5% ning muuseumite, monumentide ja arheoloogiliste vaatamisväärsuste pääsmed on käibemaksust hoopis vabastatud. (Ibid.)

1.3.5 Keskkonnamaksud

Keskkonnamaksud, rohelised maksud ja ökomaksud on kasutusel mitmetes majandussektorites. Suurem osa selle valdkonna maksudest on hakanud kehtima alates 2000.

aastast. Märkimisväärselt on suurenenud keskkonnale orienteeritud maksude arv, mis on loodud eesmärgiga julgustada keskkonnasõbralikumalt käituma. Austraalias tutvustati 1993. aastal keskkonnajuhtimistasu (*Great Barrier Reef Marine Park Environmental Management Charge*), mida peavad tasuma kõik turismikorraldajad ja külastajad. Tasu suurus varieerub olenevalt turismi tegevuse tüübist ja külastamise ajast. 2014. aastal oli poole päeva tasu suurus 1,75 Austraalia dollarit külastaja kohta ja terve päeva maks kuni 3,50 Austraalia dollarit külastaja kohta. (OECD...2014) Töö autor on seisukohal, et oluline on maksustada turismiliike erinevalt, kuna nende mõju keskkonnale on erinev.

Alates 2011. aastast tuleb Egiptuse suurimate turismiobjektide külastamiseks lunastada pilet, millest saadava tuluga rahastatakse keskkonnaministeeriumi kaudu tegevusi, mis aitavad keskkonda kaitsta. Pileti hind varieerub sõltuvalt sihtpunktist, kuid jääb vahemikku 5 Egiptuse naela siseturistile kuni 80 Egiptuse naela välisturistile. Lisaks on Egiptuse kaheteistkümnes sihtkohas kasutusel ökoturismi tasu (*eco-tourism charges*), mis suurendab keskkonnaturismist saadavat tulu. Tasud varieeruvad sõltuvalt sihtkohast ning sellest, kas tegemist on kohaliku elaniku või välisturistiga. Prantsusmaal võeti 2003. aastal kasutusele õhusõiduki müramaks (*tax on aircraft noise*) avalikes ja eralennujaamades, mille aastane õhusõidukite liikumise arv ületab 20 000 piiri. Maksustatud on iga õhukütõus ja saadud tuluga soovitakse vähendada müra lennujaamades. Lennujaamade ja maksumäärade nimekiri on seadusega reguleeritud ning tulenevalt sellest kehtib praegu neli erinevat taset: alates 0,50–3 eurost Strasbourg'i lennujaamas kuni 30-68 euronit Paris-Orly ja Toulouse Blagnaci lennujaamas. (Ibid.)

1.3.6 Kaupade ja teenuste maksude tagastus

Kaupade ja teenuste maksude tagastus, näiteks käibemaksutagastusega müük Euroopa Liidu riikides, on üks maksuvaba ostlemise viisidest. Iisraelis saavad turistid käibemaksutagastuse kõikidelt ostetud toodetelt, et õhutada turiste rohkem sisseoste tegema. Austraalia maksutagastuse kava võimaldab turistidel saada tagasi kaupade ja teenuste maksu või veini tasandusmaksu raha. Selleks peab turist kulutama ühes kaupluses vähemalt 300 Austraalia dollarit ning viima kauba riigist välja hiljemalt 60 päeva jooksul. Samuti peab ostetud asjad, millelt on saadud maksutagastus, viima lennukisse käsipagasis, et vajadusel näidata neid tolliametnikele koos originaaltšekiga. (Ibid.)

Jaapanis algatati 2014. aastal maksusüsteemi läbivaatamise käigus uus *tax-free* programm. Uue süsteemi alusel on riigi väliskülastajatele maksuvabad kõik ostud, sealhulgas

ka tarbekaubad, nagu toit, joogid, kosmeetika ja ravimid, mis eelnevalt ei kuulunud üldse maksuvaba müügi alla. Kokkuvõttes on uue süsteemi eesmärk õhutada turiste rohkem tarbima ja sisseoste tegema ning elavdada kohalikku majandust. 1. aprillil 2014. aastal, s.o enne uuenduste sisseviimist, oli Jaapanis 5 777 *tax-free* poodi, 2015. aasta oktoobris oli neid 29 047. (OECD...2016) Autori arvates motiveerib maksutagastuse võimalus tõhusalt turiste sisseoste tegema ning ostureisiks sihtriiki valima.

2. TURISM JA MAKSUD ARENGUMAADES

Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni (ÜRO) poolt on 2016. aasta seisuga määratud 48 riiki vähim arenenud riikideks ehk arengumaadeks. Arengumaade staatuse on lõpetanud neli riiki: Botswana, Cabo Verde, Maldiivid ja Samoa. (The Least...2016) Autor valis välja 14 riiki (vt lisa 3) andmaks ülevaadet turismi maksustamisest antud riikides ning selle mõjust turismi arengule.

ÜRO Arengupoliitika Komitee vaatab iga kolme aasta tagant üle riikide kuulumise vähim arenenud riikide nimekirja, võttes arvesse kolme kriteeriumit. Esimene kriteerium on sissetulek elaniku kohta. Nimekirja võetakse riigid, kus elaniku sissetulek on kuni 1035 dollarit aastas, ning nimekirjast lahkumise künnis on 1242-dollarine aastasissetulek. Teine kriteerium on inimese vara, mida hinnatakse inimese väärtuste koondindeksi alusel (*the Human Assets Index*), mis põhineb toitumise, tervise, koolidesse registreerimise ning kirjaoskuse indikaatoritel. Kolmas kriteerium hindab majanduse haavatavust ja sisaldab majanduse haavatavuse koondindeksit (*the Economic Vulnerability Index*). Riik liigitatakse vähim arenenud riigiks, kui nimetatud kriteeriumite künnised on ületatud ning rahvaarv ei ületa 75 miljoni piiri. Kui riigid on täitnud vähemalt kahe kriteeriumi lõpetamise künnised vähemalt kahel ülevaatusel aastal, mis toimuvad kolme aasta tagant, siis on riik lõpetanud arengumaade hulka kuulumise ja saab vastava staatuse (*graduation from LDC status*). (Ibid.)

2.1 Turismi olulisus ja aktuaalsus vähim arenenud riikides

Turism on arengumaades väga oluline kasvusektor. Maailmas moodustab turism 10% kogu SKP-st ning ligikaudu 30% globaalsest teenuste ekspordist. Paljudes arengumaades on turism ekspordisektori pingereas esimesel kohal. 2015. aastal külastas 29 miljonit rahvusvahelist turisti kokku 49-t vähim arenenud riiki, mis on peaaegu kolm korda enam võrreldes kümne aasta taguse ajaga. Rahvusvahelise turismi tulemusena teenisid riigid kogutulu

31 miljardit USA dollarit. Arengumaades moodustab turism 7% kogu toodete ja teenuste ekspordist. Turismi väärtusahel pakub tööhõive võimalust naistele ja noortele ning aitab stimuleerida ettevõtlust teistes tootmissektorites pakkumaks tooteid ja teenuseid. Maailma turismiorganisatsiooni andmetel suureneb arengumaadesse saabuvate rahvusvaheliste turistide arv keskmiselt 11% aastas, mida on märkimisväärselt rohkem võrreldes ülemaailmse keskmise suurenemisega, mis aastatel 2000-2014 on olnud 4%. (Supporting...2016)

Viimase kahe aastakümne jooksul on turismisektor arengumaades laienenud oluliselt kiiremini kui arenenud riikides. See on osaliselt tingitud reisimise odavnemisest ja lihtsustumisest ning sissetulekute suurenemisest. Vähim arenenud riikidesse saabuvad turistid moodustavad ligikaudu 45% kogu maailma riikidesse saabuvatest turistidest ning annavad rohkem kui 35% rahvusvahelisest turismist saadavast tulust. Paljudes arengumaades on turismisektori kasvule kaasa aidanud regioonisisene reisimine. Nii ülemaailmsel kui ka riiklikul tasandil on turismil märkimisväärne tähtsus majanduskasvus ja tööhõives. Valitsused pööravad suurt tähelepanu turismisektorile, kuna see võimaldab luua uusi töökohti ja suurendada sissetulekuid, mis aitab vähendada vaesust. (Sustainable...2013)

Turism ei suuda vähim arenenud riikides vaesust kaotada, kuid sellel on märkimisväärne mõju selle vähendamisele. Vaesuse vähendamine sõltub paljudest faktoritest ja turismisektoris on oluline, mis liiki turismiga on tegemist. Suuremahuline turism võimaldab luua rohkem töökohti, mis sobivad madalama haridustasemega töötajatele, ja annab väikestele ja vaestele ettevõtjatele võimaluse müüa külastajatele kaupu ja teenuseid. Turismisektori koostöö põllumajandustootjatega aitab suurendada vaesemate leibkondade sissetulekut. (Ibid.)

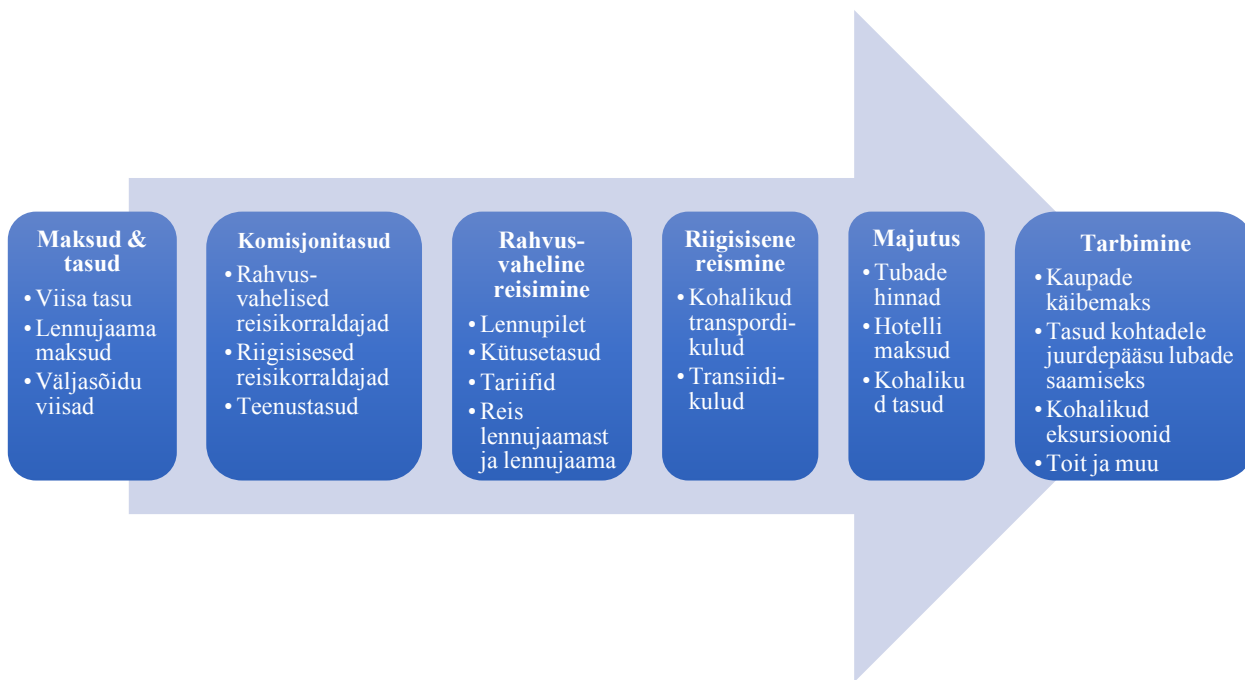
Turismi väärtusahelas on mitmed majandussektorid omavahel seotud. Et luua jätkusuutlik turismistrateegia, peavad valitsused hindama ja selgitama välja võimaliku seose teiste sektoritega. Näiteks põllumajandusel on turismiga tugevad sidemed, kuna hotellid ja restoranid vajavad pidevalt ja suures koguses toiduaineid ja jooke. Paljudes arengumaades on põllumajandustoodete hankimine tihti piiratud ning seetõttu ostetakse vajalikud tooted sisse. Gambias on turism oluline sissetulekuallikas, kuid hotellid ja restoranid impordivad vajalikud puu- ja juurviljad teistest riikidest. Riigid peavad looma tugeva turismi toetava infrastruktuuri - lennujaamad, maanteed, sadamad, haiglad ja pangad -, mis tagab juurdepääsu kvaliteetsetele teenustele ja loob konkurentsivõimelise turismisihtkoha. (Ibid.) Riigi majanduses on kõik sektorid omavahel vastastikusel sõltuvuses. Sellepärast on autori arvates oluline jälgida muutusi, mis toimuvad teistes sektorites, ning hinnata nende võimalikke tagajärgi

turismisektorile. Turismisektoris toimuvatel muutustel on omakorda sarnane mõju teistele majandussektoritele. Kokkuvõttes on ühes sektoris toimuvate muutuste mõju teistele sektoritele kas negatiivne või positiivne.

2.2 Turismi maksustamine arengumaades

Heal investeerimiskliimal turismisektoris, mida toetab riigi maksusüsteem, on oluline roll riigi majanduskasvu ja arengu strateegias. Investeerimist saab soodustada lihtsa, ausa ja läbipaistva maksusüsteemiga. Siiani kehtib mõne riigi turismisektoris maksusüsteem, milles kasutatavad vahendid genereerivad vähe tulu, kuid koormavad äri. Arengumaade turismi maksusüsteemidel on kolm peamist kujundajat: maksusoodustused, sektoripõhised maksud ning käibemaks. Investeeringutel, millel on märkimisväärne kasvupotentsiaal arengumaades, on oluline mõju vaesuse vähendamisele. Maksusüsteemi lihtsustamine aitab stimuleerida turismi kasvu, sest turismisektoris tegutsevate ettevõtete kulud vähenevad. (Corthay, Loerprick 2010)

Turismisektor koosneb mitmest alasektorist ning ühe konkreetse kauba asemel on tegemist kogumiga, mis koosneb paljudest kaupadest ja teenustest, mida pakuvad erinevad tarnijad. Sellest tulenevalt on raske hinnata, mis on turismitoode ja kuidas seda maksustada. Kõiki kaupu ja teenuseid, millele turist raha kulutab, mõjutavad mitmed maksud (vt joonis 1). (Ibid.) Töö autori arvates võiks turistidele eraldi esitada näiteks reisipakettide puhul kõik otsesed ja kaudsed maksud kategooriate kaupa, mis kuuluvad paketi hinna sisse ja mis sellele lisanduvad. Tavaliselt teevad turistid järeldused sihtriigi kalliduse kohta lennupiletite ja majutusteenuse hindade põhjal, kuid tihti ei pöörata tähelepanu sellele, kas ning milliseid makse nad peavad tasuma. Veel jäävad tähelepanuta kaupade ja teenuste maksud, mida tuleb tasuda sihtriigis kohapeal.

Joonis 1. Turismiga seonduvad maksud ja tasud

Allikas: Autori koostatud (Corthay, Loeprick 2010)

Turismipõhiste maksusüsteemide loomisel on olulised neli tegurit. Esiteks on turismisektoris tihe konkurents ja tarbijal on võimalik valida paljude sihtkohtade hulgast. Seega on antud sektor tundlik muutustele ja probleemidele, mis on seotud maksusoodustuste ja maksude omavahelise konkureerimisega. Teiseks turismitööstuse väljunditeks on teenused, mis on seotud nii lõppnõudluse ehk turistide tarbimise kui ka kohese nõudlusega firmade poolt. Kolmandaks on oluline teha vahet maksudel, mida tasuvad turistid otseselt, ning nendel, mis on seotud turismiettevõtetega. Viimaseks peab turismisektoris kehtiv maksusüsteem mõjuma suurematele ja väiksematele firmadele erinevalt, kuna turismisektoris tegutseb palju väikeettevõtteid, kes on kuludele väga tundlikud. Maksude kogumist on tihti keeruline ning kulukas hallata, kuid kui seda ei tehta, võib turismisektori ärikeskkond halveneda. Lõuna-Aafrikas kehtivad mööbli soetamisel nii üksikisikutele kui ka hotellidele samad tollimaksud. Tegelikult seisneb erinevus selles, et hotellid soetavad mööblit kapitaliinvesteeringuna, mitte oma tarbeks. Madagaskaril on sõidukite tollitasude ja teiste maksude tulemusena tõusnud transpordikulud kuni 130 protsenti. Mosambiigis on valitsus kehtestanud turismisektoris

mitmesuguseid makse: viisamaksud, lennujaamatasud, hotellide ja residentuuri maksud. (Corthay, Loeprick 2010)

Sarnaselt teiste sektoritega võib turismisektor olla maksusüsteemi tõttu haavatav. Selle tulemuseks on tavaliselt madal kasumimarginaal ning tihe konkurents. Probleemide leevendamiseks ning investeerimiskliima parandamiseks on riigid kehtestanud turismisektorile spetsiaalseid soodustusi ja tingimusi: maksupuhkust, erandeid tollimaksudes, algkapitali toetusi ning leebemaid amortisatsioonimäärasid. Stiimulid kehtestatakse tavaliselt vastavalt oma äranägemisele, mitte maksuseadusega, mistõttu tekib korrupsioonioht, samuti võivad sellised eritingimused olla teiste majandussektorite suhtes ebaõiglasel. (Ibid.) Kokkuvõttes on ettevõtete jaoks oluline see, kuidas riik neid toetab. Suurem osa majutusasutustest pooldaks kindlasti turismi maksustamist, kui nad näeksid, mida nad otseselt riigilt vastu saavad.

Sektoripõhiseid piiranguid ei saa lahendada maksuvabastustega. Madagaskaril ja Mosambiigis on piiratud lennutransport, mistõttu on lennureiside kulud kõrged ning selle tulemusena väheneb antud sihtkohtade konkurentsivõime eriti puhkusreisijate hulgas. Sellest tulenevalt on oluline maksusoodustuste ning lisamaksude analüüsimisel ja kehtestamisel eristada turismiliike ja nende proportsionaalset osakaalu kogu riigi turismisektoris. Sisemaal asuvate kuurortide ja ookeani ääres rannajoonel paiknevate kuurortide vahel on tihe konkurents. Ärireiside ja unikaalsete vaatamisväärsustega sihtkohtadel on konkurentsieelis: neid ei saa asendada teiste sihtkohtadega. Majandusliku tulu teenimiseks on mõttekas kehtestada vaatamisväärsustele ja äriturismile täiendavaid makse. Rwanda Volcano Rahvusparkis tõsteti gorillade elupaiga külastamise tasu 300 dollarilt 550 dollarini. See aitab säilitada loodusvarasid ning hinnatõus ei vähendanud külaliste nõudlust, kuna seda kompenseerib külastusel saadav hindamatu kogemus. (Ibid.)

Kokkuvõttes peaksid valitsused hoidma maksusüsteemi lihtsa, ausa ja läbipaistva. Maksusoodustusi ning –erisusi kehtestades tuleb arvestada kohalike firmade ja investoritega. Turismipõhised maksud on soovitatavad ning õigustatud, kui täidetud on kõik kolm tingimust: valitsusel on neid lihtne kontrollida ja juhtida, maksumaksjad peavad neist täielikult kinni ning nende maksude kaudu teenitakse efektiivselt tulu. Nimetatud tingimusi täidavad hotellitubade maksud, sisenemis- ja väljumismaksud. Arengumaade turismisektoris tuleb võimalusel hoiduda käibemaksu määra erikohtlemisest ehk alandatud käibemaksu määrade kehtestamisest, kuna siis ei teki võimalusi kuritarvituseks ega jälgimise ja kontrollimise kulusid. (Ibid.)

2.2.1 Riiki saabumine ja riigist lahkumine

Kambodžas peavad kõik väliskülastajad, välja arvatud Malaisiast, Singapurist, Filipiinidelt ja Laosest saabuval turistid, taotlema riiki sisenemiseks reisiviisat. Turisti viisatasu on 20 USA dollarit, ärireisija viisatasu 25 USA dollarit. Lennujaama maksu (*airport tax*) tasu sõltub sellest, kas tegemist on rahvusvahelise või siseturistiga. Täiskasvanud välituristi maksu suurus on 25 USA dollarit, lastel 12 USA dollarit. Siseturistidele kehtestatud lennujaama maksu suurus on 6 USA dollarit. (Airport...)

Riigist lahkudes tuleb turistidel maksta lahkumismaksu (*departure tax*), mida tuntakse üldisemalt kui lennujaama maksu. Maksu tuleb tasuda kõikidel riigist mere- või lennureisiga lahkujatel. Maksust on vabastatud reisijad, kes on transiitlennul ning viibivad riigis vähem kui 24 tundi. Paljudes riikides õnnestub lennujaama maks peita lennupiletite hinna sisse ning sellest tulenevalt puudub reisijatel võimalus näha, kui palju nad on antud maksu tasunud. Haitil tuleb lahkumismaksu tasuda 30 USA dollarit. (Taxation...2006)

2013. aastal kehtestati Sambias lennujaamadele lisaks lahkumismaksule ja turvalisuse maksule uus tasu eesmärgiga rahastada uue infrastruktuuri loomist ja arengut. Riigi nelja lennujaama rahvusvaheliste reise reisijad peavad maksma lisatasu K52,80, mis on ligikaudu 10 USA dollarit, ning siseturistid K26,70, mis on ligikaudu 5 USA dollarit. (Zambia...2013)

2.2.2 Hotellid ja majutusasutused

Arengumaades on turismisektoril erinevalt teistest riigi majandussektoritest suurimad maksud, kuna valitsuste eesmärk on maksustada mitteresidente, kes tulevad tihti jõukamatest riikidest. Kui maksusoodustusi on palju ja sektorit maksustada raske, võib valitsus välja mõelda uusi tulu teenimise meetodeid. Nende meetodite hulka kuuluvad hotellide maksud ja tasud, riiki sisenemise ja riigist väljumise maksustamine, randade ja parkide kasutamise maksustamine. Sansibaris ja Sambias peavad hotellid taotlema litsentsi hotelli pidamiseks ning eraldi litsentsid kõikidele tegevustele, mida nad pakuvad (näiteks butiigid, kalandus, alkoholimüük, veesport). Makse peavad hotellid tasuma nii litsentside saamiseks kui ka iga kord nende uuendamiseks. Zambia ühes suurimas puhkekeskuses on hotellilt nõutud 59 erinevat litsentsi. Jeemenis peavad hotellid maksma rohkem kui 15 erinevat turismipõhist maksu (vt tabel 1), mis on kehtestatud lisaks üldistele maksudele, nagu tulumaks, kaupade ja teenuste maks. Kokku koosneb hotellide maksukoormus rohkem kui 20 maksust, mille suurused ja määrad on erinevad ning tasumine

toimub kindla ajaperioodi järel. Jeemeni turismiministeerium on kiitnud heaks ettepaneku asendada paljud erinevad turismipõhised maksud ühe unikaalse lisatasuga hotellide elektriarvetel. See aitaks oluliselt vähendada turismiettevõtete kulusid ning kasutada ressursse produktiivsemalt. (Corthay, Loeprick 2010) Töö autor nõustub seisukohaga, et lihtsam ja efektiivsem on kehtestada vähem, kuid üldisemaid makse. Väga paljude erinevate maksude administreerimine on keerulisem, halduskoormus suurem ja kontroll ei tarvitse olla nii tõhus. Maksusüsteem peaks olema eelkõige lihtne ja arusaadav kõikidele osapooltele.

Tabel 1. Hotellidele kehtestatud maksud Jeemenis

Tasude ja maksude nimetused
tegutsemistasu (<i>operating fee</i>), aastane maks
professionaalsete lubade tasu (<i>professional permit fees</i>), aastane maks
registreerimistasu (<i>registration fee</i>), aastane maks
liikmemaks (<i>membership fee</i>), aastane maks
lisatasud elektri- (1%), vee- (3%) ja telefoniarvetel (1%), mille eesmärgiks on toetada kohalikku omavalitsust, igakuine maks
kolm erinevat linna parandamise tasu, lisatasu suurus elektriarvel 5%
hotelli ja residentuuri tasu (<i>hotel and residency fee</i>), maksu suurus 5%
viitärnihotellide aastatasu, suurus 40 000 Jeemeni riaali
turismimaks, 5% tubade päevasest tasust
zakat: religioosne tasu, mida kasutatakse äri tegutsemise maksuna, 2,5% kapitalist
vara ja vara üleandmise maksud
kütusemaks
erisihotstarbelised maksud, millega toetatakse sotsiaal-, transpordi- ja arengufondi

Allikas: Autori koostatud (Corthay, Loeprick 2010)

2006. aastal viidi Kariibi mere piirkonna riikide, sealhulgas vähim arenenud riigi Haiti turismisektoris läbi uuring, mille eesmärk oli mõõta konkurentsivõimet ja milles keskenduti peamiselt hotellidele, nende tegutsemiskuludele ja maksustamisele. Otseste ja kaudsete maksude, näiteks toamaksu, imporditasu ning lahkumismaksu, suurenemine on antud piirkonna hotellidele ohtlik. Kehtestatud maksupoliitikaga ei suuda majutusasutused pikas perspektiivis jätkusuutlikud püsida ning muutuvad investeerimiskohana vähem atraktiivseks. Majutusasutuste maksustamise põhjus on soov saada tulu riiki külastavatelt turistidelt, mitte kohalikelt elanikelt. Kariibi mere piirkonnas moodustab turismisektori olulise osa kruisiturism, millele ei kehti sama maksusüsteem, mis hotellidele. Majutusasutused maksavad palju makse, ostes toitu, jooke ning vajalikke kaupu. Enamikus Kariibi mere riikides on hotellidel maksusoodustused: maksuvabastused ettevõtte ning tollimaksudest. Maksuvabastused või

alandatud maksumäärad kehtivad peamiselt ehitusperioodil ning hiljem tegevusperioodil 5 kuni 15 aastat olenevalt hotelli tubade arvust. (Taxation...2006) Autor toetab hotellidele jt majutusasutustele maksusoodustuste andmist nende tegevuse algusaastatel, kuna see võib olla võtmetegur majutusasutuse püsima jäämisel konkurentsitihedal turul.

Hotellide majutusmaksu (*hotel accommodation tax*) alla kuulub toamaks või hotelli täituvusmaks. Hotellid koguvad ja kajastavad seda tasu arvetel, kuid otseselt tasuvad selle eest kliendid. Seega ei mõjuta majutusmaksud otseselt hotellide kasumlikkust, küll aga turistide poolt majutuse eest makstavat kogusummat. Haiti hotellides tuleb klientidel tasuda toamaks, mille maksumäär on 10%. Soovitatavalt peaks toamaksu maksumäär sõltuma hotelli suuruselt ja kontseptsioonist. Ettevõtete maksu (*corporate tax*) maksavad hotellid kasumilt. Keskmise ettevõtte maksumäär Kariibi mere piirkonnas on 35% netosissetulekust, Haitil aga ainult 10%. Suurem osa Kariibi mere hotellidest ei maksa ettevõtte maksu seoses madala kasumlikkusega antud sektoris. (Ibid.)

2.2.3 Kaudne maksustamine: käibemaks

Kaudne maksustamine on valitsuste peamine turismitegevusest saadava tulu allikas. Paljudes riikides, eriti Sahara-taguses piirkonnas Aafrikas, tekitab probleeme ja ebaselgust käibemaksu kohaldamine vastavalt maksuametnike äranägemisele. Tavaliselt on käibemaks kehtestatud siseriiklikele tarnijatele ning import ja eksport on nullmaksumääraga. Kuigi turismi ei loeta tavaliselt eksporditeenuseks, siis on tihti ebaselge, milliseid reisipakettide komponente tuleb käsitleda ekspordina. Mõned riigid maksustavad nullmaksumääraga ekskursioonide korraldajate teenuseid väljaspool riigipiire, kuid teised riigid maksustavad neid kui tavalisi teenuseid käibemaksu standardmääraga. Lõuna-Aafrikas tehakse vahet riigi elanikel ning välituristidel, kuid see lisab märkimisväärselt jälgimis- ja kontrollimiskulusid. Riigile kõige lihtsam ja odavam on kehtestada üks käibemaksumäär. Osas vähim arenenud riikides on kehtestatud madalamad käibemaksumäärad hotellidele ja restoranidele. Sarnaselt Euroopa riikidega on hotellidele ja restoranidele alandatud käibemaksumäärad Barbadosel (7,5%, standardmäär 15%) ja Keenias (14%, standardmäär 16%). Rahvusvahelistele reisikorraldajatele on erinevate käibemaksumäärade olemasolu keeruline, kuna reisipaketid koosnevad tihti paljudest teenustest (majutus, ekskursioonid, transport), mis tuleb kõik eraldi maksustada. Seoses sellega tekib risk, et maksumaksja võib maksude maksmisest kõrvale hoiduda või keerukust kuritarvitada, ning sellest tulenevalt suureneksid riigi jälgimis- ja kontrollikulud.

(Corthay, Loeprick 2010) Lisas 3 on esitatud väljavõte 2017. aastal majutusteenustele kehtestatud maksumäärade arengumaades.

2.2.4 Maksusoodustused ja investeerimine turismisektoris

Maksusoodustusi luues peavad valitsused võtma arvesse turismisektori eripära. Amortisatsiooninorme kehtestades tuleb keskenduda ettevõtete suurematele investeeringuobjektidele. 75-80% hotellide kapitalist moodustavad maa ja hooned. Mööbel ja muu inventar ning varustus moodustab ligikaudu 20-25%. Reisikorraldajad investeerivad peamiselt sõidukitesse. Vältimaks ametnike omavoli tuleb kehtestada kindlad depretsiatsioonimäärad hoonetele ning määrata vähendatud tollimaksud kõikidele ühtlaselt. Investeeringute soodustamisel keskendutakse enim suurtele rahvusvahelistele ettevõtetele, millel on niigi juurdepääs rahastamisele ning rahvusvaheline kogemus. Tähelepanuta jäävad aga väiksemad teenusepakkujad, kellele ei rakendu kehtestatud künniste tõttu ka maksusoodustused. Tansaania ei rakendu firmadele, mis investeerivad vähem kui 100 000 dollarit, investeerimisega kaasnevaid soodustusi ning seega ei teki neil erinevalt suurtest ettevõtetest konkurentsieelist. Paapua Uus-Guineas vähendati hotellide tulumaksumäära 20%-le, kui hotellis on rohkem kui 150 tuba. Riikides, kus väikestele ettevõtetele kehtib eri maksukord, maksustatakse peamiselt käibe alusel. (Ibid.) Et arendada kohalikku turismi ja majandust ning vähendada vaesust arengumaades, ei tohiks valitsused väiksemaid kohalikke ettevõtjaid diskrimineerida ning peaksid pakkuma maksusoodustusi ka neile.

Turismisektori ettevõtete arvates on Sambias väga kallis ärikeskkond: väga suured tegevuskulud (kütuse ja sõidukite kulud), koormav maksusüsteem (maksud, tasud, litsentsitasud) ja kallis tooraine. Riigile on turismisektor suur tuluallikas ja töökohtade pakkuja ning selle madalad kulud aitavad vähendada vaesust. 2015. aastal külastas Sambiat üle 650 000 rahvusvahelise turisti, kellest ligi veerandi moodustasid ainult loodusturistid. Iga turist kulutas riigis umbes 1100 USA dollarit, mis nii otseselt kui ka kaudselt andis umbes 2300 USA dollarit sisetoodangu koguprodukti, 1300 USA dollarit palkadesse ning 420 USA dollarit puhast maksutulu. Iga kolme loodusturisti kohta moodustub üks täistööajaga töökoht. Loodusturism võimaldab vaesust vähendada, kuid seda on siiani vähe kasutatud ning selle mõju võiks olla veelgi suurem. 2005. aastal teeniti Sambias rahvusvahelistelt turistidelt 5 kuni 8 miljonit USA dollarit lisatulu rahvusparkide külastamise eest. Sambia turismisektor koosneb peamiselt väikestest ja keskmise suurusega ettevõtetest. Hotellid kuuluvad peamiselt rahvusvahelistele

firmadele, kuid külalistemajad kohalikele ettevõtjatele. Sambia on eraldatud meresadamatest ja mandritevahelistest lennujaamadest, mille tulemusena on maandumiskulud kütuse ja kaupade importimiseks kõrged. (Hamilton, Pavy 2010)

Zimbabwes moodustavad maksud riigi SKP-st ligikaudu 49,3%, Lõuna-Aafrikas ja USA-s 26,9%. Seega on arengumaades maksud riigi peamiseks tuluallikaks. 2009. aastal loodi Zimbabwes turismisektorile maksusoodustused, et suurendada investeeringuid ning väliskülastajate arvu. 2007. aastal oli Zimbabwe vähim atraktiivsete reisi- ja turismisihtkohtade pingereas 124 riigi seas 107. kohal. Kehtestatud maksusoodustuste hulka kuulusid tollimaksumabastused, automaatsed töötamisload, maksupuhkus turismisektori investoritele. Esimesel viiel aastal alates maksusoodustuste kehtestamisest kehtib turismiettevõtetal nullmaksumäär ettevõtlusmaksule ja opereerimistasudele, järgneval viiel aastal 15%-suurune maksumäär, kolmandal viie aasta perioodil on maksumäär 20% ning pärast seda kehtivad juba standardmaksumäärad. 2010. aasta seisuga oli Zimbabwes 6266 hotellituba, mis ei olnud eelneva 11 aasta jooksul muutunud. 1996. aastal oli riik 45 rahvusvahelise lennufirma sihtkoht 100 erinevast rahvusvahelisest lähtekohast. 2010. aasta seisuga oli lennufirmasid 11 ning lähtekohti vähem kui 10. 95% rahvusvahelistest turistidest saabus Zimbabwesse Lõuna-Aafrika kaudu. Selle tulemusena tekkis riigil vajadus luua maksusoodustusi turismi elavdamiseks. (Munyany, Chiromba 2015) Arvestades turismi tähtsust arengumaades töökohtade loojana ja tulu teenijana, on valitsustel oluline luua soodsad tingimused investeeringute suurendamiseks turismisektoris. Autori arvates stimuleerivad maksusoodustused ning –vabastused uute majutusasutuste loomist ning pakutavate teenuste kvaliteedi tõstmist.

3. MAKSUDE MÕJU TURISMISEKTORILE

Kolmandas peatüki eesmärk on kirjeldada, milline on turismi maksustamise mõju turismi arengule ning majanduse arengule üldiselt. Alapeatükkides annab autor ülevaate bakalaureusetöös kasutatud metoodikast, ankeetküsitluse tulemuste ja turismisektori statistika analüüsist ning teeb järeldusi ja ettepanekuid.

3.1 Metoodika

Töö eesmärgiks oli selgitada välja turismi maksustamise põhimõtted ja praktika arenenud riikides ja arengumaades ning selle mõju riigi majandusele ja turismi arengule. Autor kasutas andmekogumismeetoditena dokumendivaatlust, erinevate andmebaaside statistika uurimist ning küsitlust. Analüüsimeetoditena on kasutatud võrdlust, SWOT- ja korrelatsioonanalüüsi. Peamiselt keskendutakse turismiga seotud statistika muutustele perioodil 2009-2016, nende põhjuste ja tagajärgede vaatlemisele ja analüüsile. Uurimiseks ja analüüsiks võetud statistika põhineb Maailma Turismiorganisatsiooni, Maailma Reisimise ja Turismi Nõukogu (*World Travel and Tourism Council*), Eesti Statistikaameti ning 2017. aasta maksustamise käsiraamatu andmetel.

Käesoleva bakalaureusetöö raames viidi 2017. aasta kevadel läbi küsitlus (vt lisa 5) Eesti Hotellide ja Restoranide Liidu ning Eesti majutusasutuste seas. Küsimustikus oli kolm avatud küsimust ning vastajatel oli võimalik täiendavalt lisada ettepanekuid ja arvamusi seoses turismi maksustamisega. Valimisse kuulus 86 asutust, mille hulka kuulusid nii individuaalselt tegutsevad hotellid, hotelliketid kui ka Eesti Hotellide ja Restoranide Liit. Küsimustik saadeti vastajatele e-posti teel ning vastamiseks anti aega 10 päeva. Kokku vastas kirjale 17 asutust ehk 19,8% valimist, kellest 3 ei soovinud küsimustele vastata või ei leidnud selleks piisavalt aega. Vastajad olid erinevatest Eesti piirkondadest, kuid suurema osa vastanutest moodustasid Harjumaa majutusasutused.

3.2 Kehtestatud maksude erinevus: arenenud riigid vs arengumaad

Nii arenenud riikide kui ka arengumaade turismisektoris on kehtestatud väga palju makse. Autor uuris lisaks esimeses ja teises peatükis välja toodud maksudele valitud riikide pealinnades kehtestatud makse (vt lisa 7). Võrdluse aluseks on võetud nelja- ja viietärnihotellid. Arenenud riikide ja arengumaade turismisektoris kehtestatud maksude erinevused ja sarnasused on esitatud tabelis 2.

Tabel 2. Arenenud riikide ja arengumaade turismiga seotud maksude erinevused ja sarnasused

Arenenud riigid	Arengumaad
erinevused	
majutusasutustele on kehtestatud alandatud käibemaksumäärad, mis võivad olla 40 kuni 50% madalamad standard maksumäärast	üldjuhul puudub alandatud käibemaksumäär majutusteenustele
lisaks üksikisiku viisatasudele kehtib osades riikides meeskondadele ja gruppidele riiki sisenedes eraldi viisatasu	arengumaade maksumäärad on välituristidele oluliselt kõrgemad, kuna soovitakse maksustada välituriste, kes tulevad peamiselt jõukamatest piirkondadest ehk arenenud riikidest
lennureiside maksustamisele pööratakse suuremat tähelepanu, kuna nõudlus ja pakkumine on arenenud riikides suurem, ning reisijaid ja õhusõidukeid maksustatakse eraldi	hotellidele on kehtestatud palju erinevaid väikse osakaaluge makse, näiteks Jeemenis on viietärnihotellil vaja tasuda üle 15 maksu
propageeritakse alandatud maksumäärade kehtestamist turismiga seotud kultuurilistele tegevustele ,nagu vaatamisväärsused ning sissepääsud muuseumitesse	propageeritakse rohkem loodusturismi maksustamist, näiteks gorillade pargi maksustamist
puuduvad konkreetset maksumäärad kõikidele majutusasutustele; maksustamine sõltub hotelli kategooriast ning tärnide arvust	puudub laialdane maksuvaba ostlemine ehk kaupadele ja teenustele tasutud maksude tagastused
sarnasused	
maksustatakse sarnaseid valdkondi: riiki sisenemine ja riigist lahkumine, lennureiside maksustamine, hotellid ja majutusasutused ning keskkonnamaksud	
turismisektoris on kehtestatud nii otseseid (hotelli ja restorani maksud, viisatasud, lennujaamatasud, linnamaksud) kui ka kaudseid makse (kaupade ja teenuste maks, käibemaks)	
turismiga seotud maksudega maksustatakse nii sise- kui ka välituriste	
piirkonniti on kehtestatud erinevaid spetsiifilisi makse (näiteks kuurortmaksud ja sihtkohatasud) ning maksumäärad võivad erineda (näiteks linnamaksu puhul)	

Allikas: Autori koostatud

Arenenud riikides ja arengumaades erinevad peale kehtestatud maksude ka maksusoodustused ja turismisektoris investeerimise toetamine. Esimeses peatükis on välja

toodud, et osa OECD riikide turismiga seotud maksudest saadavast tulust suunatakse sihtriikide turundus- ja arenguprojektidesse. Teises peatükis on käsitletud arengumaades kehtestatud maksusoodustusi, mis meelitavad kodumaiseid ja rahvusvahelisi ettevõtteid investeerima turismisektorisse. Nii Sambias kui ka Zimbabwes on kehtestatud alustavatele majutusasutustele erinevaid maksusoodustusi maksupuhkuste, tollimaksuvabastuste ja alandatud tegevustasudena. Autori poolt Eestis läbi viidud küsitlusest selgus, et Eesti riik ei toeta turismisektorisse investeerimist. Tallinna hotelliketi esindaja sõnul on turul jätkuvalt nõudlus olemas ning nemadki avavad sel aastal uue hotelli, kuid seda tehakse ettevõtte välisinvestorite ja reinvesteeritud kasumi abil. Täiendavaid riigipoolseid toetuseid ei anta ja maksusoodustusi ei tehta.

3.3 Turismi maksustamise mõju turismi arengule

Riikide turismisektori maksusüsteemid mõjutavad tööhõive ja sisemajanduse kogutoodangu kaudu nii turismi arengut kui ka kogu riigi majandust. Antud alapeatükis toob autor välja SWOT-analüüsi ning ankeetküsitluse tulemused, mida võrreldakse 2014. aastal Eesti Konjunktuuriinstituudi poolt läbi viidud uuringu tulemustega. Autori poolt läbi viidud korrelatsioonanalüüsi tulemuste põhjal kirjeldatakse, kui tugev ning milline seos on majutusteenuste käibemaksumäära, välituristide külastatavuse, turismisektori tööhõive ning rahvusvahelisest turismist saadud tulu vahel. Lisaks antakse teiste riikide näitel ülevaade majutusasutuste käibemaksumäära alandamise ja suurendamise põhjustest ja tagajärgedest.

Turismi maksustamise üldiseks kirjeldamiseks viis autor läbi SWOT-analüüsi (vt tabel 3). Selle põhjal tulevad välja üldiselt turismi maksustamisega kaasnevad tugevused, nõrkused, võimalused ja ohud nii arenenud riikides kui ka arengumaades.

Tabel 3. Turismi maksustamise SWOT-analüüs

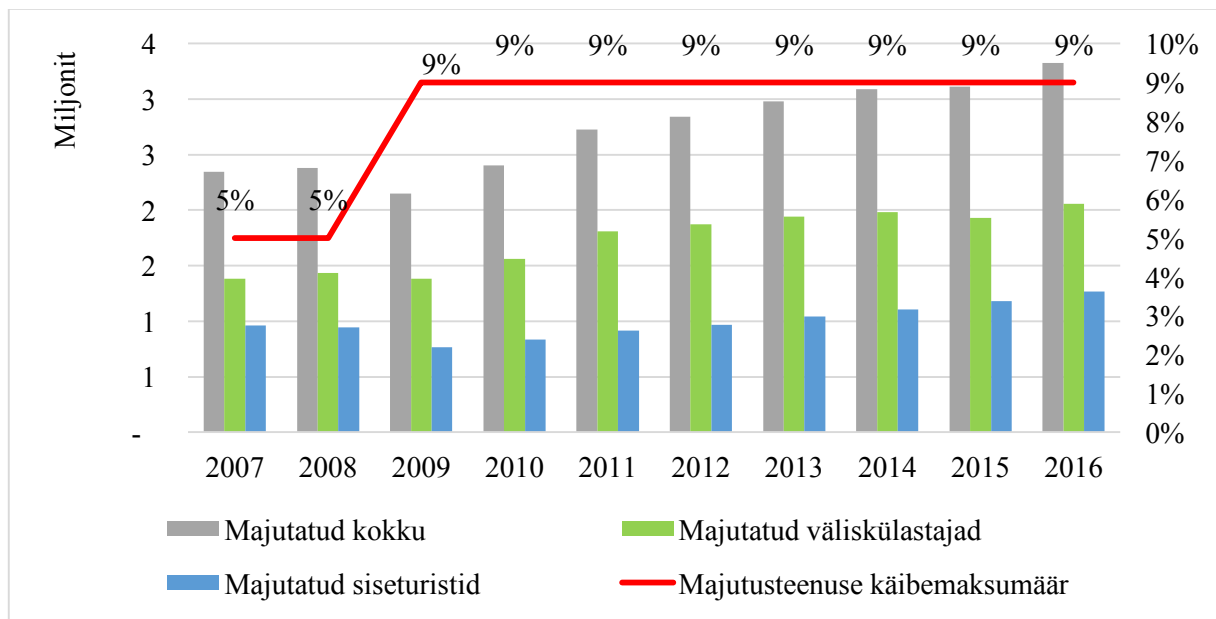
Tugevused	Nõrkused
turismisektoril on märkimisväärne mõju kogu majandusele	turismisektor on habras, hinnatundlik ning konkurentsitihe
riigi või kohaliku omavalitsuse eelarves võib turism olla märkimisväärne tuluallikas	mõju riigi majandusarengule (selle pidurdamine)
	kõrged halduskulud
	mõju sihtriigi konkurentsivõimele (selle vähenemine)
	vähe maksusoodustusi ja toetusi
Võimalused	Ohud
võimalus koguda soodsalt lisatulu turismi kiire suurenemise tulemusena	saadud lisatulu on väiksem võrreldes perioodiga, mil ei olnud uut maksu kehtestatud või maksumäära tõstetud
saadud maksutuluga on võimalik teha investeringuid (nt infrastruktuuri)	nõudluse vähenemine tarbija kulutuste suurenemise tulemusena
riikide võimalus rahastada sihtkohtade turunduskampaaniaid ja arenguprojekte	sihtriigi atraktiivsuse vähenemine hindande tõusu tulemusena
võimalus pakkuda maksusoodustusi ja – vabastusi teistes majandussektorites	varimajandus ja maksupettused
keskkonnamaksude abil on võimalik säilitada looguslikku keskkonda ning taastada turismi tagajärjel tekkinud kahjud	naaberriikides on madalamad maksumäärad

Allikas: Autori koostatud

Kokkuvõttes saab SWOT-analüüsi põhjal öelda, et turismi maksustamisel on tugevusi vähem kui nõrkusi. Turismi maksustamisel tekivad küll ohud, kuid saadud lisatulu pakub mitmeid võimalusi nii turismi kui ka majanduse üldiseks arendamiseks.

3.3.1 Käibemaksumäära suurendamise mõju turismisektorile Eestis

Töö autor uuris Eestis kehtivaid käibemaksumäärasid majutusteenusele ning majutusasutuste statistikat aastatel 2007-2016 (vt lisa 4). Käibemaksuseaduse kohaselt tõsteti Eestis 2009. aastal majutusteenuse alandatud käibemaksumäära 5%-lt 9%-le ning 2010. aastal standardkäibemaksu määra 18%-lt 20%-le. Eesti Statistikaameti andmete põhjal langes 2009. aastal majutusteenuse käibemaksumäära tõusu tagajärjel majutatute arv Eestis 2,38 miljonilt inimeselt 2,15 miljoni inimesele (vt joonis 2). Suurimat mõju avaldas maksumäära tõus siseturistidele: majutatud Eesti elanike arv langes 177 732 võrra. Majutatud välisküllastajate arv langes 52 806 võrra. Tubade täitumus langes 2009. aastal 40%-lt 36%-le ning ööpäeva keskmine maksumus langes 3 euro võrra ehk 28 eurole. Lisaks jäi turismisektoris tööta 1335 inimest.

Joonis 2. Eesti majutusasutuste statistika vahemikus 2007 kuni 2016

Allikas: Autori koostatud lisa 4 toodud andmete põhjal

Töö autori poolt läbi viidud küsitluse esimeses osas sooviti saada teada, milline oleks majutusteenuste käibemaksumäära tõusu (nii 14%-le kui ka 20%-le) mõju majutusasutuste poolt pakutavate teenuste hindadele, külastatavusele, loodud töökohtadele ja majandustegevusele üldiselt. Vastajad väitsid (vt lisa 6) üksmeelselt, et käibemaksumäära tõus tõstaks nende majutusasutuste poolt pakutavate teenuste hindu. Kolm Eesti hotelliketti koostasid 2016. aasta lõpus tuleva aasta eelarve, arvestades, et käibemaksumäär tõuseb 14%-le. Tulemustest selgus, et hotellikettide pakutavate teenuste hinnad tõuseksid enam kui 5%. Tallinnas opereeriva hotelliketi esindaja arvates oleks mõju hindadele segmentiti erinev, kuid keskmiselt tõuseks need 11-14%. Teise hotelliketi esindaja sõnul saaks hindu tõsta maksimaalselt 2% võrra ning ülejäänud osa tuleks katta kasumist. Nii Harjumaa kui ka Pärnumaa majutusasutuste vastuste põhjal langeks müügitulu märgatavalt ning aastate lõikes võib saamata jäänud müügitulu ulatuda üle 100 000 euro. Hindade tõusu tulemusena väheneks majutusasutustes peatuvate küllastajate arv ning vastuste järgi võib enim väliskülastajaid tulemata jääda Lääne-Euroopast ja Venemaalt. Suuremate hotellide ja hotellikettide esindajate arvates on töökohtade arv otseses sõltuvuses küllastajate hulgast ning külastatavuse vähenedes

võib tekkida vajadus koondada töötajaid. Kokkuvõttes ei poolda Eesti majutusasutused turismi maksustamist ning seega ei tohiks alandatud käibemaksumäära tõsta.

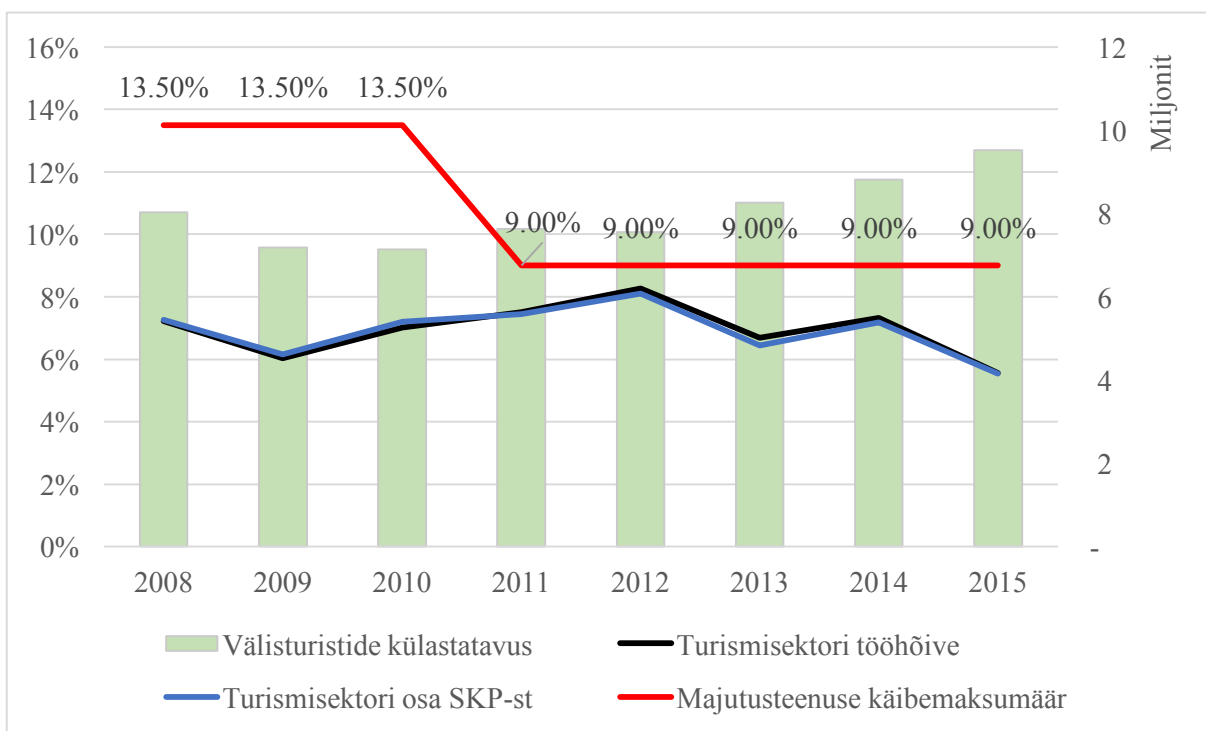
Eesti Konjunktuuriinstituudi poolt korraldatud uuringu eesmärgiks oli analüüsida majutusteenuste käibemaksumäära muutmise mõju 9%-lt 20%-le. Vastustest selgus, et käibemaksumäära tõus mõjutaks majutusasutuste hinnataset tõusu suunas, millest 40%-l majutusasutustel ületaks hinnatõus 10% piiri ning 17%-l majutusasutustest hind ei muutuks. Negatiivne mõju oleks müügikäibe, kuna enam kui kolmandik vastajatest (36%) arvas, et nende käive väheneks kuni 10%. Majutusettevõtete töökohtade arvule oleks käibemaksumäära tõstmisel pigem negatiivne mõju, kuid enam kui pooltes (58%) majutusasutustes jääks töökohtade arv samaks. Kaalutud keskmise tulemusena käibemaksumäära tõstmine 9%-lt 20%-le suurendaks majutusteenuste hinnataset 7%. Sellest tulenevalt hinnatõusu mõju ei kanduks üle täies mahus klientidele. Müügikäive kahaneks keskmiselt 3% ja kasumlikkus 7% ning mõju oleks suurem mujal Eestis (väljaspool Tallinnat) asuvatele hotellidele ja keskmise suurusega majutusasutustele. Majutusasutuste töökohtade arv väheneks 3%, kuid tööjõukulud ei muutuks. Kokkuvõttes võib käibemaksumäära tõstmine kaasa tuua ööpäeva keskmise maksumuse suurenemise 2€ võrra ning külastajate arv võib väheneda 179 000 inimese võrra. (Majutusteenusele...2014)

Autori poolt läbi viidud küsitlusega püüti ka teada saada, milliseid alternatiivseid turismiga seotud makse võiks kehtestada alandatud käibemaksumäära tõstmise asemel. Tulemustest selgus, et Tallinna majutusasutused pooldaksid pigem linnamaksu, turismimaksu ja voodikoha tasu kehtestamist. Mujal Eestis tegutsevad majutusasutused ei ole uute maksude kehtestamise poolt, kuna Eesti on vähe tuntud turismisihtkoht ning madalhooajal peavad turismiettevõtted tegevusele peale maksma. Lisaks uuris autor, milline on Airbnb mõju majutusasutustele nende tegutsemispiirkondades. Suurem osa vastanutest täheldas märgatavat mõju eriti perereiside ning kõige vähem ärireiside puhul. Eesti suuremates linnades on Airbnb mõju suur ja oluline ning mõjutab otseselt hotellide täituvust.

3.3.2 Käibemaksumäära alandamise põhjused ja tagajärjed teistes riikides

Turismi ajutiseks elavdamiseks ja tööhõive stimuleerimiseks turismisektoris alandas Iirimaa valitsus 2011. aasta juulis käibemaksumäära 13,5%-lt 9%-le (vt joonis 3), mis kehtis turismiga seotud kaupadele ja teenustele. 2013. aastal analüüsiti alandatud käibemaksumäära mõju. Kõigil faktoritel, mis mõjutavad turiste ning majutusasutuste pakkujaid, on nii positiivne

kui ka negatiivne mõju, mis võib kujundada üldist tulemuslikkust antud sektoris. Niisugused faktorid on näiteks majanduslik olukord turistide päritoluriigis, valuutakursside muutused ning konkurentide sihtpunktide aktiivsus turul. Mõjude hindamine näitas, et käibemaksumäära alandamisega saavutati esialgsed eesmärgid, milleks olid tööhõive ning tegevussektori stimuleerimine. Käibemaksumäära alandamise tulemusena langesid hinnad peaaegu kõikides turismiga seotud kategooriates, tööhõive turismisektoris suurenes ligikaudu 10 000 võrra ning rahvusvaheline turism ja kasum kasvasid. (OECD...2014)

Joonis 3. Iirimaa turismisektori statistika aastatel 2008 kuni 2015

Allikas: Autori koostatud lisa 9 toodud andmete põhjal

Autori poolt tehtud Iirimaa turismisektori näitajate korrelatsioonanalüüsi tulemusest selgus (vt lisa 8), et majutusteenuse käibemaksumäära tõusul on tugev negatiivne seos välituristide külastuste arvuga ja rahvusvahelisest turismist saadava tuluga. Seega, kui majutusteenuse käibemaksumäär tõuseb, siis välituristide külastuste arv ning rahvusvahelisest turismist saadav tulu kahanevad. Olematu või väga nõrk seos on majutusteenuse käibemaksumääral turismisektori tööhõivega ning turismisektori osaga SKP-st. Tugevalt positiivne seos on majutusteenuse käibemaksumäära ja kapitali tehtavate investeeringute vahel.

Leedus muudeti majanduskriisi ajal majutusteenuse käibemaksu määra neli korda: 5%-lt 18%-le, seejärel 19%-le ja lõpuks 21%-le. 2015. aastal kehtestati majutusteenuse käibemaksuks 9%. Leedu Hotelliidu presidendi E. Šiskauskiene sõnul ei suutnud Leedu majutusettevõtted peale majutusteenuse maksumäära tõusu lähiriikidega konkureerida. Maksumuudatusel on tugev mõju majutusettevõtete tegevusele, sest hotellid ehitatakse tihti laenude abil ning ettevõtte tegevust ei saa planeerida pikemaks ajaks. Lätis tõsteti 2009. aastal majutusteenuse käibemaksumäär 5%-lt 21%-le, kuid 2010. aastal langetati maksumäär 10%-le. Maksumäära tõusu tulemusena vähenes töökohtade arv 12 000 võrra, kuid alandamise tulemusena tööhõive suurenes 8,3%. (Stadnik 2015) Võttes arvesse Läti ja Leedu kogemusi majutusteenuse maksumäära muutmisel, on töö autori arvates turismi maksustamisel märkimisväärne mõju nii väikeriikide turismi kui ka majanduse arengule.

1. juulist 2016. aastal kehtestati Tansaania 18%-suurune käibemaks paljudele turismisektori teenustele, mis eelnevalt olid käibemaksuvabad. Muudatusest andis valitsus ettevõtjatele teada vaid mõnenädalase etteteatamisega. Kuna paljud ettevõtted ei olnud registreeritud käibemaksukohuslaseks, ei olnud neil võimalik kohe klientidelt käibemaksu küsida. Turistid broneerivad ja ostavad safarireiseid ja ekskursioonid juba mitmeid kuid ette ning antud muudatuse tõttu pidid firmad küsima turistidelt lisaraha. Maksusüsteemi muudatuse tulemusena kallinesid ekskursioonide hinnad koos majutusega viis kuni kümme protsenti. Telkimiskohad ning Kilimanjaro-ekskursioonid kallinesid ligikaudu 18%. Käibemaksuseaduse muudatus võib kahjustada Tansaania turismisektorit, kuna turism on riigi peamine tuluallikas. Naaberriik Keenia pakub märgatavalt odavamaid safariekursioone, mis pikas perspektiivis võib märkimisväärselt kahjustada Tansaania turismisektorit. Tansaania safaritasud olid juba eelnevalt teiste antud piirkonna riikide tasudest keskmiselt 7% kõrgemad, kuid käibemaksu lisamine nendele teenustele võib tähendada ligikaudu 25%-list hindade erinevust. (Vergeer 2016) Uue maksusüsteemi loomise eesmärk oli parandada riigi infrastruktuuri, mis pikas perspektiivis aitaks kaasa turismisektori kasvule. Käibemaksu kehtestamisega eeldati turismisektori teenustest saadava maksutulu tõusu 12,6%-lt 13,8%-le kogu SKP-st. Ekskursioonide ja safariretkete hindade kallinemise tulemusena tühistas vähemalt 8000 külastajat oma reisi, mis tähendas 660 000 dollari suurust saamata jäänud tulu. Riigile avaldasid survet Euroopa reisikorraldajad ning reisikorraldajate ühendused, viies oma kliendid teistesse Aafrika sihtkohtadesse. (VAT...2016)

3.4 Järeldused ja ettepanekud

Bakalaureusetöö tulemusena sai autor teada, milliseid turismiga seotud makse on kehtestatud arenenud riikides ja arengumaades. Kehtestatud maksudel on nii erinevusi kui ka sarnasusi. Turismiga seotud maksud jaotuvad nii arenenud riikides kui ka arengumaades viide suurde valdkonda: riiki saabumise ja riigist lahkumise maksud, lennureiside maksud, hotellide ja majutusasutuste maksud, tarbimismaksu alandatud maksumäärad ning keskkonnamaksud. Samuti on turismisektoris kehtestatud nii otseseid kui ka kaudseid makse ning maksustatakse nii sise- kui ka välituriste. Erinevalt vähim arenenud riikidest on arenenud riikides kehtestatud mitme erineva maksu asemel üks üldisem maks, mille tulu kasutatakse erinevatel eesmärkidel. Arenenud riikides on majutusteenusele kehtestatud alandatud käibemaksumäärad, mis võivad olla 40-50% madalamad standardmaksumäärast. Arengumaades üldjuhul puudub alandatud käibemaksumäär majutusteenusele, kuna erinevate maksumäärade kehtestamine toob kaasa suurenenud varimajanduse ja maksupettuste võimaluse. Kõrgemad maksumäärad kehtivad vähim arenenud riikides peamiselt välituristidele, mille põhjuseks on nende saabumine üldjuhul jõukamatest piirkondadest. Erinevad ka valdkonnad, millele maksustamisel kõige suuremat tähelepanu pööratakse. OECD riikides pööratakse suuremat tähelepanu lennureiside maksustamisele, kuna nõudlus ja pakkumine on selles valdkonnas arengumaadega võrreldes märgatavalt suurem. Loodusturismi maksustamist seevastu propageeritakse rohkem vähim arenenud riikides.

Töö autor teeb ettepaneku kehtestada arengumaades majutusasutustele alandatud maksumäärad. Lisaks võiks arengumaades luua laialdase maksuvaba ostlemise süsteemi, mis elavdaks "ostureisimist" ning suurendaks riikides tehtavaid kulutusi. Arenenud riikidel soovib autor maksustada rohkem valdkondi, mille nõudlus ei sõltu niivõrd hinnatasemest, kuiivõrd saadavast emotsionaalsest väärtusest, nagu ärireise, loodusturismi ja kultuurireise.

SWOT-analüüsi põhjal saab öelda, et turismi maksustamisel on nii tugevusi kui ka nõrkusi ning sellega kaasneb nii võimalusi kui ka ohte. Uurimuse tulemustest selgus, et turismi maksustamine mõjutab turismi arengut. Et seda mõju uurida, võttis töö autor aluseks majutusasutuste alandatud käibemaksumäära. Korrelatsioonanalüüsi tulemusena (vt lisad 8, 10 ja 11) selgus, et majutusteenuste käibemaksumäära tõus mõjutab nii välisküllastajate koguarvu, turismisektori tööhõive osakaalu kogu riigi tööhõivest, rahvusvahelisest turismist saadava tulu kui ka puhkusereisijate poolt tehtud kulutusi valdavalt negatiivselt. Võttes arvesse Eesti

turismiga seotud statistikat ning käibemaksumäärade muutumist perioodil 2007 kuni 2016, autori poolt läbi viidud küsitluse ning Eesti Konjunktuuriinstituudi poolt korraldatud uuringu tulemusi, võib öelda, et Eesti näitel mõjub käibemaksumäära suurendamine üldiselt turismi pärssivalt. Maksumäära tõusuga kallinevad majutusasutuste poolt pakutavate teenuste hinnad, mille tulemusena väheneb majutatud turistide arv. Nii Iirimaa kui ka Tansaanias näitel on käibemaksumäära muutumisel olnud otsene mõju hinnatasemele ning nii sise- kui ka välituristide arvule. Teiste riikide kogemuste ja küsitlusele vastanud ettevõtete vastuste põhjal selgus, et Airbnb on loonud turul osapooltele ebaõiglased tingimused.

Autori hinnangul peaksid valitsused pöörama suuremat tähelepanu sellele, mida toob kaasa uute maksude kehtestamine või olemasolevate maksude määrade tõstmine. Valitsused peaksid võtma arvesse teiste riikide praktikat, kuna nende põhjal on näha maksukoormuse tõusu reaalsed tagajärjed. Turismisektor on tihedalt seotud teiste majandussektoritega ning seega kannataksid selle tulemusena ka teised valdkonnad. Võttes arvesse käibemaksumäärade muutmist OECD riikides aastatel 2009, 2013 ja 2017 (vt lisa 2), teeb autor ettepaneku suurendada Eestis majutusteenuse käibemaksumäära korraga maksimaalselt kahe protsendi võrra. Töö autor teeb ettepaneku tihendada Maksu- ja Tolliameti koostööd Airbnbga, mille tulemusena võiks Airbnb tehingu vahendajana tasuda füüsilise isiku rendimaksu ja üüritulult tulumaksu. Oluline on vähendada varimajanduse tekkimise võimalust. Ausal ja konkurentsivõimelisel turul peavad olema pakkujatel võrdsed tingimused. Eestis oleks vaja täiendavaid uuringuid ja analüüse, et saada teada, milline maksusüsteem oleks parim.

KOKKUVÕTE

Tänapäeval on turismisektor üks kõige kiiremini laienev majandussektor, mis moodustab suure osa riikide kogumajandusest: sisemajanduse kogutoodangust, tööhõivest ja teenuste ekspordist. Kogu maailmas moodustab turism 10% kogu riigi sisetoodangust ning 30% teenuste ekspordist. Bakalaureusetöö eesmärk oli välja selgitada, milliseid turismiga seotud makse on kehtestatud arenenud riikides ja arengumaades ning milline on riigi maksusüsteemi mõju turismi arengule ja majandusele üldiselt.

Bakalaureusetöö eesmärkide täitmiseks kasutas autor andmekogumismeetoditena dokumendivaatlust, statistika uurimist erinevate andmebaaside põhjal ning viis läbi küsitluse Eesti majutusasutuste seas. Analüüsimeetoditena kasutati võrdlust, SWOT- ja korrelatsioonanalüüsi.

Uurimise käigus selgus, et turismiga seotud makse on kehtestatud nii arenenud riikides kui ka arengumaades. Selgus, et vastavalt valdkonnale on turismiga seotud maksud jaotatud viieks: riiki saabumise ja riigist lahkumise maksud, lennureiside maksud, hotellide ja majutusasutuste maksud, tarbimismaksu alandatud maksumäärad ja keskkonnamaksud. Enim kehtestatud maksud on nii arenenud riikides kui ka vähim arenenud riikides viisatasud riiki saabumisel, lahkumistasud (*departure fees*) riigist lahkumisel ning käibemaks kaupadele ja teenustele. Hotellidele ja majutusasutustele ning turismiga seotud teenustele kehtib majutusteenuse käibemaks. Kulude kokkuhoiu eesmärgil eelistatakse uute maksude kehtestamise asemel tõsta olemasolevate maksude määrasid.

Bakalaureusetöö käigus selgus, et arenenud riikide ja arengumaade turismiga seotud maksudel on nii erinevusi kui ka sarnasusi. Nii arenenud riikide kui ka arengumaade turismisektoris on kehtestatud otseseid ja kaudseid makse ning maksustatakse nii siseturiste kui ka välituriste. Erinevalt vähim arenenud riikidest on arenenud riikides kehtestatud mitme erineva maksu asemel üks üldisem maks, mille tulu kasutatakse erinevatel eesmärkidel. Arenenud riikides on majutusteenusele kehtestatud alandatud käibemaksumäärad, mis võivad

olla 40-50% madalamad standardmaksumäärast. Arengumaades üldjuhul puudub alandatud käibemaksuäär majutusteenusele, kuna erinevate maksuäärade kehtestamine toob kaasa suurenenud varimajanduse ja maksupettuste võimaluse. Kõrgemad maksuäärad kehtivad vähim arenenud riikides peamiselt välisturistidele, mille põhjuseks on nende saabumine üldjuhul jõukamatest piirkondadest. Erinevad ka valdkonnad, millele maksustamisel kõige suuremat tähelepanu pööratakse. OECD riikides maksustatakse enam lennureise, seevastu loodusturismi maksustamist propageeritakse rohkem vähim arenenud riikides. Arenenud riikides võivad turistid saada vastavalt riigis kehtestatud tingimustele tagasi toodete või teenuste pealt tasutud käibemaksu. Arengumaades seevastu puudub selline laialdane maksuvaba ostlemine.

Selgitamaks välja, milline on turismi maksustamise mõju turismi arengule ja kohalikule majandusele, viis autor läbi küsitluse ning analüüsis turismisektori statistikat perioodil 2006 kuni 2016. Tulemustest selgus, et turismi maksustamise mõju turismi ja majanduse arengule on negatiivne. Ankeetküsitlusele vastanud Eesti majutusettevõtete arvates mõjutaks majutusteenuse käibemaksuäära muudatus otseselt teenuste hindasid ning tööhõivet. Korrelatsioonanalüüsi tulemusena selgus, et majutusteenuse käibemaksuäära tõusul on valdavalt negatiivne mõju nii väliskülastajate koguarvu, rahvusvahelisest turismist saadavale tulule kui ka puhkusereisijate poolt tehtud kulutustele. Turistide arvu ning turismist saadava tulu vähenedes ei tee majutusasutused nii suuri investeeringuid turismisektorisse. Selle tulemusena turismi areng pidurdub. Kui inimesed jäävad töötuks, loodetud maksutulu jääb saamata ning välisinvestorid ei huvitu riigi turismisektorisse investeerimisest, siis mõjub see kõik riigi majandusele negatiivselt.

Antud bakalaureusetöö tähtis püstitatud eesmärgi: selgus, milliseid turismiga seotud makse on kehtestatud arenenud riikides ja arengumaades ning milline on turismi maksustamise mõju turismi arengule ja majandusele üldiselt. Oluline on see, et turismisektor sõltub paljudest teistest majandussektoritest ning ühes sektoris toimuvad muudatused võivad mõjutada teisi sektoreid nii positiivselt kui ka negatiivselt. Töös on antud ülevaade Airbnb maksustamisest ja sellega kaasnevatest probleemidest Eestis ja teistes riikides. Autori poolt läbi viidud küsitlusest selgus, et Airbnb-l on negatiivne mõju ausale konkurentsile turismisektoris. Sellest tulenevalt soovib autor tulevikus põhjalikumalt uurida Airbnb kui jagamismajanduse majutusteenuse maksustamist maailmas, leidmaks lahendusi tekkinud ebavõrdsusele ja varimajanduse võimalikule kasvule antud valdkonnas.

VIIDATUD ALLIKAD

2017 International Year of Sustainable Tourism for Development. World Tourism Organization. <http://www.tourism4development2017.org/about/> (20.04.2017)

About the OECD. Organisation for Economic Co-operation and Development. <http://www.oecd.org/about/> (01.05.2017)

Airport – Tax & Visa. Cambodia Tour Services. http://www.cambodiatourservices.com/cambodia_tour_info.php?id=4 (15.05.2017)

Corthay, L., Loeprick, J. (2010). Taxing Tourism in Developing Countries: Principles for Improving the Investment Climate Through Simple, Fair, and Transparent Taxation. – *Investment climate in practice*, no. 14. Washington, DC: World Bank. <https://openknowledge.worldbank.org/handle/10986/10485> (10.03.2017)

Eesti hotellide liit ootab Airbnb-lt maksude tasumist. (2016). Postimees. <http://majandus24.postimees.ee/3756545/eesti-hotellide-liit-ootab-airbnb-lt-maksude-tasumist> (03.04.2017)

Global indirect tax rates. Deloitte. <https://www2.deloitte.com/global/en/pages/tax/solutions/global-indirect-tax-rates.html> (01.05.2017)

Hamilton, K., Pavy, M.-J. (2010). Unlocking the potential of tourism in Zambia. – *Private Sector & Development: Should tourism be promoted in developing countries?* Issue 7. Pariis: Proparco, pp 7-10.

I kvartalis majutusettevõtetes peatunud turistide arv suurenes. (2017). Statistikaamet. <http://www.stat.ee/pressiteade-2017-049> (07.05.2017)

International tourism, number of arrivals. The World Bank DataBank andmebaas. <http://data.worldbank.org/indicator/ST.INT.ARVL> (25.04.2017)

International tourism, receipts (current US\$). The World Bank DataBank. <http://data.worldbank.org/indicator/ST.INT.RCPT.CD> (25.04.2017)

International VAT and GST rates 2017. VATlive. <http://www.vatlive.com/vat-rates/international-vat-and-gst-rates/>

Käibemaksuseadus. Vastu võetud Riigikogus 10.detsembril 2003. a- RT I , 2003, 82, 554.

Laks, L. (2016). Majutusasutused jäävad maksuhammasratta vahele.
<http://virumaateataja.postimees.ee/3607525/majutusasutused-jaavad-maksuhammasratta-vahele> (24.02.2017)

Liiva, S. (2016). Soome hotellipidajad nõuavad Airbnb maksustamist.
<http://majandus24.postimees.ee/3754205/soome-hotellipidajad-nouavad-airbnb-maksustamist> (30.03.2016)

Majutusteenused. Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium.
<https://www.mkm.ee/et/tegevused-eesmargid/turism/majutusteenused> (03.03.2017)

Majutusteenusele kehtestatud alandatud käibemaksumäära mõju turismisektori konkurentsivõimele ja jätkusuutlikkusele. (2014). Eesti Konjunkturiinstituut.
https://www.ki.ee/publikatsioonid/valmis/Kaibemaksumaara_moju_majutusteenusele.pdf (24.02.2017)

Majutusteenuste käibemaks tõuseb 2017. aastast 14 protsendile. (2015). Raamatupidamis- ja Maksuinfoportaal. <http://www.rmp.ee/uudised/maksud/majutusteenuste-kaibemaks-touseb-2017-aastast-14-protsendile-2015-05-08> (24.02.2017)

Members and partners. Organisation for Economic Co-operation and Development.
<http://www.oecd.org/about/membersandpartners/> (01.05.2017)

Mullu majutusettevõtetes peatunud turistide arv suurenes. (2017). Statistikaamet.
<http://www.stat.ee/pressiteade-2017-016> (03.03.2017)

Munyany, W., Chiromba, C. (2015). Tax Incentives and Investment Expnasion: Evidence from Zimbabwe's Tourism Industry. – *AD-minister*, No.27. Medellin: Universidad EAFIT, pp 27-51.

Must, M. (2015). Käest kätte rent Eestis maksu all.
<http://www.aripaev.ee/uudised/2015/01/12/kaest-katte-rent-eestis-maksu-all> (03.04.2017)

OECD Tourism Trends and Policies 2014. (2014). /OECD. Pariis: OECD publishing.

OECD Tourism Trends and Policies 2016. (2016). /OECD. Pariis: OECD publishing.

Stadnik, A. (2015). Sester ja Rõivas registavad hotelliärimeestega.
<http://www.aripaev.ee/uudised/2015/04/28/hotelliliit-eesti-peletab-turiste> (03.05.2017)

Supporting Tourism for Development in Least Developed Countries. (2016). /World Tourism Organization, Enhanced Integrated Framework, International Trade Centre. Geneva: ITC.

- Sustainable tourism: Contribution to economic growth and sustainable development. (2013). United Nations Conference on Trade and Development. http://unctad.org/meetings/en/SessionalDocuments/ciem5d2_en.pdf (05.05.2017)
- Zambia introduces a new Airport Departure tax to fund Infrastructure development. (2013). Lusakatimes.com. <https://www.lusakatimes.com/2013/06/24/zambia-introduces-a-new-airport-departure-tax-to-fund-infrastructure-development/> (01.05.2017)
- Tax Free Shopping in Estonia. Global Blue. <http://www.globalblue.com/customer-services/tax-free-shopping/tax-free-shopping-in-estonia/> (01.03.2017)
- Tax-free Euroopa Liidu välises riigis elavale reisijale. (2016). Maksu- ja Tolliamet. <https://www.emta.ee/et/eraklient/reisimine-saadetised-umberasumine/euroopa-liidust-valja/tax-free-euroopa-liidu-valises> (01.03.2017)
- Taxation & Operating Costs for The Caribbean Hotel Sector. (2006). PA Consulting Group, European Union, Caribbean Hotel Association. http://www.caribbeanhotelandtourism.com/downloads/Pubs_HotelTaxStudy0907.pdf (15.05.2017)
- The Least Developed Countries report 2016. (2016). /United Nations. Geneva: United Nations Publications.
- Tourism Taxation: Striking a Fair Deal. (1998)./World Tourism Organization. Madrid: World Tourism Organization.
- TU121: Majutatud (kuud). Statistikaameti andmebaas. http://pub.stat.ee/px-web.2001/Dialog/varval.asp?ma=TU121&ti=MAJUTATUD+%28KUUD%29&path=../Database/Majandus/23Turism_ja_majutus/02Majutus/&lang=2 (25.04.2017)
- TU122: Majutamine maakonna järgi (kuud). Statistikaameti andmebaas. http://pub.stat.ee/px-web.2001/Dialog/varval.asp?ma=TU122&ti=MAJUTAMINE+MAAKONNA+J%C4RGI+%28KUUD%29&path=../Database/Majandus/23Turism_ja_majutus/02Majutus/&lang=2 (25.04.2017)
- TU402: Majutus-, toitlustus- ja turismiettevõtete tulud, kulud ja kasum tegevusalal (EMTAK 2008) ja tööga hõivatud isikute arvu järgi. http://pub.stat.ee/px-web.2001/Dialog/varval.asp?ma=TU0402&ti=MAJUTUS%2D%2C+TOITLUSTUS%2D+JA+TURISMIETTEV%D5TETE+TULUD%2C+KULUD+JA+KASUM+TEGEVUSALA+%28EMTAK+2008%29++JA+T%D6%D6GA+H%D5IVATUD+ISIKUTE+ARVU+J%C4RGI&path=../Database/Majandus/23Turism_ja_majutus/08Turismi_ja_majutuse_majandusnaitajad/&lang=2 (25.04.2017)
- Turism. Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium. <https://www.mkm.ee/et/tegevused-eesmargid/turism> (03.03.2017)

Turismifirmade liit: majutusasutuste käibemaksu tõus pärsib turismi. (2016). Postimees.
<http://majandus24.postimees.ee/3608047/turismifirmade-liit-majutusasutuste-kaibemaksu-tous-parsib-turismi> (24.02.2017)

UNWTO Tourism Highlights, 2016 edition. (2016)./World Tourism Organization. Madrid:
World Tourism Organization.

VAT introduction to impact growth in Tanzania's tourism industry. (2016) Oxford Business Group. <http://www.oxfordbusinessgroup.com/news/vat-introduction-impact-growth-tanzania's-tourism-industry> (24.04.2017)

Venemaa turistide ostud on aastaga kahekordistunud. (2013). Maksu- ja Tolliamet.
<https://www.emta.ee/et/uudised/venemaa-turistide-ostud-aastaga-kahekordistunud>
(01.03.2017)

Vergeer, W. (2016). Changes to VAT in Tanzania – What it Means for Tour Operators and Safari Tourists. <https://www.safaribookings.com/blog/350> (24.04.2017)

Worldwide VAT, GST and Sales Tax Guide 2017. Ernst & Young Global Limited.
[http://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/Worldwide-VAT-GST-and-sales-tax-guide-2017/\\$FILE/Worldwide%20VAT,%20GST%20and%20Sales%20Tax%20Guide%202017.pdf](http://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/Worldwide-VAT-GST-and-sales-tax-guide-2017/$FILE/Worldwide%20VAT,%20GST%20and%20Sales%20Tax%20Guide%202017.pdf) (01.05.2017)

WTTC Data Gateway. World Travel & Tourism Council andmebaas.
<https://www.wttc.org/datagateway/> (25.04.2017)

Väliskülastajate uuringu 2015. aasta tulemused. Statistikaamet.
<https://www.stat.ee/dokumendid/434426> (24.02.2017)

SUMMARY

TOURISM TAXATION AND ITS IMPACT ON TOURISM DEVELOPMENT BY THE EXAMPLE OF DEVELOPING COUNTRIES AND DEVELOPED COUNTRIES

Kristin Reinsoo

Nowadays people travel a lot and tourism has an important role to play in an economical development of a country. Tourism industries make up a large amount of countries' whole economy: Gross Domestic Product, employment and export of services. Due to tight competition tourism industry is very price sensitive. The topic of tourism is very actual in the world nowadays because it is the fastest developing industry and governments see it as a potential source of extra profit.

The aim of this current Bachelor's Thesis is to find out which tourism related taxes are implemented in developed countries and which in developing countries and what is the effect of a country's taxation system on the development of tourism and economy in general. To support the research question five extra questions were set up:

1. Which tourism related taxes are implemented in developed countries and which in developing countries?
2. What are the differences in taxation between developing and developed countries?
3. Which tax return options apply to tourists in developed countries and which in developing countries?
4. How a country's tax system affects its tourism industry?
5. How much of a country's economy is taken up by tourism and how it affects local economy and its development?

In the first chapter of the Bachelor's thesis an overview of taxes concerning tourism implemented in developed countries both in Estonia and in other OECD countries is given. In

addition an overview of tax return possibilities and taxation of Airbnb both in Estonia and other countries is given.

In the second chapter the importance and actuality of tourism in less developed countries is described. An overview of tourism related taxes in developing countries is given in three different categories: entering a country and leaving it, hotels and housing facilities, and indirect taxation. What is more, investing in tourism industry and tax incentives implemented on tourism are described.

Third chapter includes the methodology used in this Bachelor's thesis, the analysis of results from the questionnaire and the statistics of tourism industry. It also contains deductions and proposals done by the author. The aim of this particular chapter is to describe tourism taxation and the effect of it on the development of tourism and economy in general.

The results of the study show that different fields of tourism industry are taxed in developed countries and in developing countries. The similarities are that in both types of countries there are both direct and indirect taxes and both domestic and foreign tourists are taxed. Differently from less developed countries there is one more general tax in developed countries as opposed to several different ones the profit of which is used in various purposes. In developed countries tourists have the possibility of tax return from the goods or services they have purchased. The results of the questionnaire and the statistics of tourism industry show that tourism taxation has a negative effect on the development of tourism. As a result of correlation analysis it was discovered that there is a negative connection between the VAT rate of housing facilities and the visitation of foreign tourists as well as between the VAT rate and profit gained from international tourism.

This given Bachelor's thesis fulfilled the goals that were set and from the study it was found out which kind of taxes are implemented in developing countries and which in developed countries and what is the effect of tourism taxation on the development of tourism and economy in general. An overview of Airbnb taxation was given and the problems concerning it in Estonia and other countries. From the survey carried out by the author it was found out that Airbnb has a negative effect on honest competition in tourism industry. As a result the author recommends to study the taxation of Airbnb in the world in more detail in the future to find a solution to the inequality and possible growth of shadow economy in this particular field.

LISAD

Lisa 1. Majutusteenuse ja standard käibemaksumäärad Euroopa Liidu riikides 2017. aastal

Riik	Majutusteenuse käibemaksumäär	Standard käibemaksumäär
Austria	13%	20%
Belgia	6%	21%
Bulgaaria	9%	20%
Eesti	9%	20%
Hispaania	10%	21%
Horvaatia	12%	25%
Iirimaa	9%	23%
Itaalia	10%	22%
Kreeka	13%	24%
Küpros	9%	19%
Leedu	9%	21%
Luksemburg	3%	17%
Läti	12%	21%
Madalmaad (Holland)	6%	21%
Malta	7%	18%
Poola	8%	23%
Portugal	6%	23%
Prantsusmaa	10%	20%
Rootsi	12%	25%
Rumeenia	9%	19%
Saksamaa	7%	19%
Slovakkia	20%	20%
Sloveenia	9,50%	22%
Soome	10%	24%
Taani	25%	25%
Tšehhi Vabariik	15%	21%
Ungari	18%	27%
Ühendkuningriik (Suurbritannia)	20%	20%

Allikas: Autori koostatud (International VAT and...)

Lisa 2. OECD liikmesriikide majutusteenuse ja standard käibemaksumäärad aastatel 2009, 2013 ja 2017

Riik	Majutusteenuse käibemaksumäär 2009	Standard käibemaksumäär 2009	Majutusteenuse käibemaksumäär 2013	Standard käibemaksumäär 2009	Majutusteenuse käibemaksumäär 2017	Standard käibemaksumäär 2009
Austraalia	10%*	10%*	10%*	10%*	10%*	10%*
Austria	10%	20%	10%	20%	13%	20%
Belgia	6%	21%	6%	21%	6%	21%
Kanada	**	**	**	**	**	**
Tšiili	***	19%	***	19%	19%	19%
Tšehhi Vabariik	9%	19%	15%	21%	15%	21%
Taani	***	25%	***	25%	25%	25%
Eesti	9%	18%	9%	20%	9%	20%
Soome	8%	22%	10%	24%	10%	24%
Prantsusmaa	***	***	***	***	10%	20%
Saksamaa	***	19%	7%	19%	7%	19%
Kreeka	9%	19%	6,5%	23%	13%	24%
Ungari	***	20%	18%	27%	18%	27%
Island	7%	25,50%	7%	25,50%	11%	24%
Iirimaa	13,50%	21,50%	9%	23%	9%	23%
Iisrael	0%	15,50%	0%	18%	0%	17%
Itaalia	10%	20%	10%	21%	10%	22%
Jaapan	***	5%*	***	5%*	8%*	8%*
Lõuna-Korea	***	10%	***	10%	10%	10%
Läti	10%	21%	12%	21%	12%	21%
Luksemburg	3%	15%	3%	15%	3%	17%
Mehhiko	0%	15%	0%	16%	0%	16%
Madalmaad (Holland)	6%	19%	6%	21%	6%	21%
Uus-Meremaa	***	12,50%*	***	15%*	15%*	15%*
Norra	8%	25%	8%	25%	10%	25%

Lisa 2 järg

Poola	7%	22%	8%	23%	8%	23%
Portugal	5%	20%	6%	23%	6%	23%
Slovakkia	***	19%	***	20%	20%	20%
Sloveenia	8,50%	20%	9,50%	22%	9,50%	22%
Hispaania	7%	16%	10%	21%	10%	21%
Rootsi	12%	25%	12%	25%	12%	25%
Šveits	3,60%	7,60%	3,80%	8%	3,80%	8%
Türgi	***	18%	***	18%	8%	18%
Suurbritannia	***	15%	***	15%	20%	20%
Ameerika Ühendriik	sõltub osariigist		sõltub osariigist		sõltub osariigist	

Märkused: * Käibemaksu asemel on Austraalias ja Uus-Meremaal kaupade ja teenuste maks, Jaapanis tarbimismaks (*consumption tax*)

** Puudub konkreetne käibemaksumäär majutusteenusele

*** Info puudub

Allikas: Autori koostatud (International VAT and...; Worldwide VAT...)

**Lisa 3. Arengumaade majutusteenuse ja standard käibemaksumäärad
2017. aastal**

Riik	Majutusteenuse käibemaksumäär	Standard käibemaksumäär
Kambodža	10%	10%
Etioopia	15%	15%
Haiti	10%*	10%*
Madagaskar	20%	20%
Mosambiik	17%	17%
Tansaania	18%	18%
Niger	19%	19%
Sambia	16%	16%
Zimbabwe	15%	15%
Uganda	18%	18%
Senegal	18%	10%
Rwanda	18%	18%
Nepal	13%	13%
Myanmar	5%*	5%*

Märkused: * Käibemaksu asemel on teise nimetusega kaudne tarbimismaks

Allikas: Autori koostatud (Global..., Worldwide...)

Lisa 4. Eesti käibemaksumäärad ja majutusasutuste statistika aastatel 2006-2016

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Standard käibemaksumäär	18%	18%	18%	20%	20%	20%	20%	20%	20%	20%
Majutusteenuse käibemaksumäär	5%	5%	9%	9%	9%	9%	9%	9%	9%	9%
Majutatud kokku	2 343 044	2 377 671	2 147 133	2 401 763	2 725 937	2 839 895	2 980 865	3 087 070	3 112 143	3 324 914
Majutatud Eesti elanikud	962 721	944 325	766 593	837 593	918 018	966 376	1 040 735	1 103 755	1 182 979	1 268 388
Majutatud väliskülalastajad	1 380 323	1 433 346	1 380 540	1 563 952	1 807 919	1 873 519	1 940 130	1 983 315	1 929 164	2 056 526
Tubade täitumus	43%	40%	36%	40%	44%	44%	44%	43%	44%	45%
Ööpäeva keskmine maksumus	31€	31€	28€	27€	28€	31€	32€	34€	35€	35€
Majutusettevõtete arv	517	543	567	597	590	630	659	754	738	*
Tööga hõivatud isikute arv	6647	7050	5715	5451	5909	5882	6090	6531	6946	*
Müügitulu (tuhat eurot)	201 192,1	210 847,6	156 338,9	180 924,4	211 113,2	234 427,5	251 932,9	265 820,5	272 966	*

Märkused: * Info puudub

Allikas: Autori koostatud (Käibemaksuseadus; TU121...; TU122...; TU402...)

Lisa 5. Eesti majutusasutuste seas läbiviidud küsitlus

Lugupeetud vastaja,

Olen Tallinna Tehnikaülikooli majandusteaduskonna bakalaureuseõppe 3.kursuse tudeng. Kirjutan lõputööd teemal Turismi maksustamine ja selle mõju turismi arengule arengumaade ja arenenud riikide näitel. Eesmärgiks on teada saada, milliseid makse on turismisektoris kehtestatud arenenud riikides ja arengumaades ning milline on riigi maksusüsteemi mõju turismi arengule ja majandusele üldiselt. Eestis sooviti tõsta alates 2017. aastast majutusteenuste alandatud käibemaksumäära 9%-lt 14%-le. Arvestades, et Eesti on väikeriik ning turism on olulisel kohal, siis oleks olnud sellel arvatavasti märgatav negatiivne mõju Eesti majandusele ja konkurentsivõimele. Sellest tulenevalt sooviksin kajastada enda lõputöös Eesti majutusasutuste poolset arvamust ja ettepanekuid turismi maksustamise kohta ja selle mõjust majandusele.

Oleksin väga tänulik, kui vastaksite alljärgnevatele küsimustele. Saadud tulemusi kasutatakse üldistatud kujul.

1. Milline oleks majutusteenuste käibemaksumäära tõusu (nii 14%-le kui ka 20%-le) mõju Teie poolt pakutavate teenuste hindadele, külastatavusele, loodud töökohtadele ja majandustegevusele üldiselt?
2. Milliseid alternatiivseid turismiga seotud makse (näiteks turismimaks, voodikohatasu, kuurortmaks) võiks Teie arvates kehtestada alandatud käibemaksumäära tõstmise asemel?
3. Milline on Airbnb arvatav mõju majutusasutustele Teie piirkonnas?

Lisaks on oodatud kõik ettepanekud, järeldused ja tähelepanekud seoses turismi maksustamisega Eestis.

Ootan vastuseid hiljemalt 5.maiks 2017. aastal. Lisaküsimuste korral võtke palun ühendust e-maili teel kristinreinsoo@gmail.com.

Ette tänades,
Kristin Reinsoo

Lisa 6. Ankeetküsitluse vastused

	Küsimus 1 - Milline oleks majutusteenuste käibemaksumäära tõusu (nii 14%-le kui ka 20%-le) mõju Teie poolt pakutavate teenuste hindadele, külastatavusele, loodud töökohtadele ja majandustegevusele üldiselt?	Küsimus 2 - Milliseid alternatiivseid turismiga seotud makse (näiteks turismimaks, voodikohatasu, kuurortmaks) võiks Teie arvates kehtestada alandatud käibemaksumäära tõstmise asemel?	Küsimus 3 - Milline on Airbnb arvatav mõju majutusasutustele Teie piirkonnas?
Vastaja 1	Mitte ühtegi protsenti ei kannata tõsta. Kui sel aastal oleks näiteks tõstetud käibemaksumäära, siis oleks tulud alanenud. Ehkki tõus jäeti viimasel hetkel ära, ei ole reaalsuses meil keskmine hind tõusnud ja püsib täpselt eelmise aasta tasemel. Käibemaksumäära tõus oleks võtnud ära võimaluse investeringuteks, kvaliteetsema tööjõu palgamiseks. Tööjõu leidmise ja hoidmisega seotud probleemid on majutussektoris niigi teravnunud, toorainete ja teenuste hinnad tõusevad (näiteks seoses aktsiiside tõusuga). Kõik turismisektori ettevõtted tegelevad pidevalt puuduolevate töötajate leidmisega. Hotellides ei ole palk atraktiivne, töö on raskem kui jaekaubanduses, hotellis on selgelt vajalik ka keeleoskus.	Miks peab turismiteenust üldse maksudega karistama? Iga turist jätab riiki niigi raha ja ka käibemaksuraha. Ei tule kõne allagi, et mingi maks lisanduks. Eesti on vähetuntud turismisihtkoht ja transpordiühendused on kehvad. Me ei saa võrrelda end Prantsusmaa, Itaalia, Hispaania või mõne muu turismiriigiga. Meie suvi kestab vaid kolm kuud, muu periood on paljude turismiettevõtete jaoks madalhooaeg kus tuleb tegevusele peale maksta. Turismi maksustamine oleks suur rumalus.	Kindlasti mõjutab. Arvame ise, et üsna palju näiteks perede segmendi osas, kuna perega on soodsam korter rentida läbi Airbnb kui hotelli eest maksta.
Vastaja 2	Käibemaksu erisused majutusele, et suurendada ekspordi, on enamuses euroopa riikides. Käibemaksumäära tõstmine oleks sektorile katastroof. Kui 20%-le, siis oodatud lisa käibemaksu hulk on suurem kui terve sektori puhaskasum. Kui 14%-le, tõuseks hind kuni 2% ja ülejäänud peaks tulema kasumist. See muudaks tegevuse mõttetuks. Me muutuksime kallimaks kui naaberriigid jne.	Kas on tarvis lisada maksu? Turismiteenuste eksport Eesti kogueksportidist on 10,2%! Seda on tarvis soodustada. See on valdkond, mis toob ju riiki raha sisse. Ekspordi käibemaksumäär Eestis on 0%. Majutusel on see juba 9%. Turismi osa SKP-st on 6,6%.	Suur ja oluline! Ja riik ei saa antud majutusest ühtegi lisaeurot maksude näol.

Lisa 6 järg

Vastaja 3	Turismisektor on kiirelt arenev ning ilma käibemaksumäära tõusuta täidab riigikassat. Käibemaksu tõus takistaks konkreetselt ettevõtlust. Teada-tuntud fakt on see, et turismisektoris on kõige madalamad palgad. Hinda oli plaanis käibemaksu tõusuga seonduvalt tõsta. Enne kui turismisektori töötajate palgad ei jõua Eesti keskmisele palgatasemele, ei näe mina küll võimalust mingeid lisakohustusi (makse või karistusi) turismiettevõtjatele ja sektorile üldiselt panna.	Ma ei ole maksude tõstmise poolt ja tean, et nn turismimaksu kehtestamiseks täna seaduslikud alused puuduvad. Küll aga olen seda meelt, et kuurortpiirkondades ettevõtted ise pead kokku paneks ning näiteks voodikohtade või täituvuse pealt proportsionaalselt sihtotstarbelisi investeeringuid või kulutusi turismiatraktsioonide, viitade, heakorra või muu sellise peale teeksid. Sellisel juhul on kliente parem piirkonnas vastu võtta.	Pigem elavdab kogu sektorit, meie majutusasutusele mõju puudub. Tegemist on ikkagi täiesti uue jagamismajanduse liigiga. Ei näe, et meie spetsiifilist klientuuri kuidagi mõjutaks.
Vastaja 4	Teenuste hinnad – tõusevad. Külastatavus – esialgu jääb kindlasti samaks, kuid aastate lõikes võivad turistid hakata otsima odavamaid sihtkohtasi. Äärmiselt keeruline ennustada. Külastatavust mõjutavad pigem lennuliiklus ning kõrgetasemeliste konverentsivõimaluste olemasolu/mitte olemasolu. Loodud töökohad – töökohtade arv on otseses sõltuvuses külastatavusest.	<i>City tax per person per night</i>	Tallinnas on väga palju äärmiselt kõrgel tasemel Airbnb variante ning nende tegevus mõjutab oluliselt ka hotellide täituvust.
Vastaja 5	Aastate lõikes üle 100 000 euro suurune summa. Turism on väga tähtis Eesti majanduse jaoks ning näiteks töajookulude tõusu tekitab meile raskuseid.	Minu ettepanek on, et riik jälgiks rohkem seda, et turul ei oleks nii palju musta palgaga maksmist. Kui kõik tasuksid korralikult palkade pealt maksud (nii töötaja kui tööandaja), oleks riigi tulu palju suurem.	Pärnus on Airbnb olnud juba ammu. Arvan, et meie oleme juba harjunud sellega konkureerima ning püüame pakkuda külalistele midagi sellist, mida Airbnb ei paku.

Lisa 6 järg

Vastaja 6	Vähendab Eesti kui sihtkoha atraktiivsust, mis omakorda omab mõju nii töökohtadele kui teistele majandussektoritele (meelelahutus- ja toitlustusäri, kaubandus jne). Pigem mitte tõsta.	Miks on see vajalik? Peame arvestama, et ka Tallinnast väljas on suur turg ning sealsetele osalistele on iga maks problemaatiline. Alustuseks võiks töjõumaksud kehtida kõigile, oleks võrdsem konkurentsikeskkond.	Tallinnas on see turg suur.
Vastaja 7	Meie hotell asub Viljandis, mis ei kuulu Eestis enimkülastatavate sihtkohtade hulka. Meie piirkonnas on igasugune lisamaks tuntava mõjuga meie klientidele. Maksumäära tõus kajastuks otseselt hinnas lõpptarbijale. Töökohti me vähendada ei saa, kulusid ka selle määra võrra mitte. Usun, et ametireisidel olijaid jääks võibolla samavõrra, aga siseturist/pereturist kalkuleeriks endisest rohkem veel majutusteenuse kasutamist. Loomulikult on ettevõtja seisukohalt iga maksumäära muutmine olukorda raskendav. Väikesed hotellid ei suple just kasumis ja lõpuks maksab kõik kinni klient.		Airbnb mõjutab kindlasti nooremate majutujate valikuid rohekm, kuid see on kindlasti kasvav ning arvestatav konkurent. Hetkel meil puudub analüüs Viljandis toimuva üle.
Vastaja 8	Raske öelda, aga tõenäoliselt oleks tulnud hinda tõsta. Kindlasti oleks olnud külastatavus väiksem. Pigem võiks käibemaksumäära langetada.	Mitte ühtegi	Kindlasti mõjutab, kuna see on üks alternatiiv hotellidele.

Lisa 6 järg

Vastaja 9	Käibemaksu tõusu ja muutmata jätmise praktika tegime eelmise aasta lõpus ja selle alguses läbi. Mõju hindadele oli segmentiti erinev, kuid üldiselt nii 11-14%. Arvan, et käibemaksumäära tõus majutussektorile ei ole kõige mõistlikum tegu Eesti maksundusmaastikul. Me ei ole veel n-õ tugev turismisihikoht Euroopas, rääkimata muust maailmast. Samas on turism üks olulisemaid majandussektoreid Eestile. Miks peaks keegi soovima siia tulla kui majutuse hind on sama, või isegi kõrgem kui tuntud sihtkohtadel nagu London, Pariis jne? Pigem tuleks turismi läbi maksustamise kuidagi elavdada, nagu näiteks Taani, kus on konverentsiturismitoodetele kehtestatud 0% maksumäär. Kui meil puudub kindlus, siis miks peaks keegi üldse tahtma investeerida sektorisse? Arvan, et see mõju töökohtadele ja majandustegevusele üldiselt oleks negatiivne. Kui maksutõus toimub, siis võiks muuta ka seadust, mis võimaldaks tooteid müüa netohind ja käibemaks eraldi hinna põhimõttel, nagu seda tehakse Ameerika Ühendriikides. Siis vast oleks vähem vastupanu (muidugi kui maksutõus on mõistlik). Samas on turismitoodete ikkagi suurelt eksporditav toode, millele on kohaldatud 0% käibemaks. Aastaid tagasi see nii ka oli. Siis lepiti kokku 5%, sest osaliselt on ka siseturiste. Tuli kriis ja tõsteti 9% peale, lubades olukorra paranedes see tagasi 5% peale langetada. Seda ei juhtunud. Kokkuvõtteks võiks öelda, et Eesti turismi peaks riik igal juhul toetama mitte erinevate maksutõusudega takistama.	Kui maksu kogutaks toahinnast eraldi siis ehk turismimaks.	Otsene mõju on vast suhteliselt väike, sest tegemist on täiesti erinevate toodete, segmentide, mahtudega. Online kanalites pakutava põhjal on Tallinna külaliskorterite pakkumine viimastel aastatel märgatavalt tõusnud. Kahjuks selle kohta statistikaametil ülevaade puudub, kogutakse vaid registreeritud majutusasutuste statistikat. Ma ei arva, et see mõju on Tallinnale suur. Pigem oleks vaja juurde hotelle (3 ja 4 täрни), sest agentidelt kuulu põhjal on Tallinn pakett- ja seeriareiside müügi poolest Baltikumi „pudelikael“. Riias ja Vilniuses on rohkem tube ning saadavust.

Lisa 6 järg

Vastaja 10	Vastaja kasutas ühe arutelu ja ettekande kokkuvõtet, mida tsiteeris. Vastuses oli välja toodud, et käibemaksu tõus mõjuks negatiivselt lisaks hotellidele ka teistele turismisektori osapooltele. Võrreldes teiste sihtkohtadega on Eestisse saamine kallim, kuna Eesti on ääremaa. Kõige suurem mõju oleks maaturismi ettevõtetele, kelle teenuseid kasutavad siseturistid. Selle tulemusena võivad ettevõtted tegevuse lõpetada või vähendada töökohti, millega kaasneb mõju kogu piirkonnale.		
Vastaja 11	Lääne-Euroopast ja Venemaalt jäaksid turistid tulemata. Kõige rohkem väheneks vene väliskülastajate turuosa. Leedu tõstis käibemaksu ja see oli viga, sest turistide arv langes järsult. Eelmisel aastal tehti eelarve läbi ning hinnad tõuseks rohkem kui 5% ehk käibemaksumäära tõusust rohkemgi. Külastatavusele on otsene mõju, kuid näiteks soome turistide nii palju ei mõjutaks. Eesistumise aasta oleks pehmenetanud üleminekut, mõju oleks siiski tunda olnud, sest 2017. aasta algus ei olnud hea, täituvused jäid samaks või isegi langesid. Meie ettevõttes töötab keskmiselt 40 inimest ja kui ettevõtte peab veel rohkem riigile raha maksma, siis võib töötajate arv langeda. Eesti peaks mõtlema, mis on turistide külastamise eesmärk. Meie peame keskenduma erinevatele segmentidele, kuna madalhooajal oleks nõudlus väga madal. Riik võiks toetada hotelle ja nendesse investeerimist. Meie avame peatselt hotelliketi viienda hotelli, kuid seda kasumi arvelt ning tänu välisinvestoritele. Väikestel hotellidel on väga raske tulla toime, kuna tuleb palju makse maksta ning ei teki raha, mida saaks kasutada kvaliteedi parendamiseks.	Käibemaksumäära tõstmise asemel võiks pigem olla turismimaks või voodikoha tasu. Turismimaksuga tekiks meil arvel võimalus tuua see eraldi reana välja ning seega turist ei arva, et hotelli toahind on kõrge. Turismimaksu suuruseks võiks olla 2-2,5€ inimese kohta.	Ärikliendi jaoks on oluline teenindus ning seega Airbnb mõjutab pigem puhkusereisijat. Meie hotellil on SPA ning tihti külastavad seda turistid, kes tulevad väljaspoolt hotelli. Me oleme küsinud, kus nad peatuvad ja tihti on vastuseks, et Airbnb kaudu on võetud korter. Airbnb tuleks sarnaselt hotellidega maksustada.

Lisa 6 järg

Vastaja 12	Käibemaksu mõju kohta tegi Konjunktuuriinstituut vastava uuringu 2015 aastal. Loodetavasti saate sealt infot.	Alternatiivsetest maksudest on paljudes Euroopa riikides räägitud nn voodikoha tasust ehk „pillow tax“. Selle kohta on meie naabritel Leedus kogemus. Nimelt kehtestati Kaunase linnas (seda maksu tavaliselt kogub liin) pillow tax 1 EUR voodikoha kohta ja 50 euro senti (kui tegemist on lapse või vanuri või puudega inimesega). Selle maksu kehtestamise eesmärk oli koguda raha, et elavdada lennuliinide tegevust ehk siis eesmärk oli turismi elavdada. Teiste riikide kogemuse põhjal võib väita, et voodikohamaksu algatus on alati õilis, kuid paraku aja möödudes eesmärgid ähmastuvad ning raskemaks osutub kontrollida, kas kogutav maks ikkagi reaalselt turismitööstust toetab.	Jagamismajandusel meie sektoris on väga oluline mõju. Tänapäevaks on erinevate allikate kaudu hinnatud külaliskorterite arvuks Eestis ca 2500 ja Tallinnas 700-750 korterit. Muutuvas maailmas muutuvad ka tarbijate eelistused ja tuleb olla valmis uuteks vajadusteks. Konkurents on tervitatud, kuid samas tuleb pöörata tähelepanu sellele, et kui tegutsetakse samas valdkonnas, siis peaksid olema ka nõuded (maksustamine, turvakontroll, sanitaarnõuded, tuleohutus jmt) üles ehitatud sarnastel alustel. Vastasel korral on üks ärimudel eelistatumas olukorras.
Vastaja 13	Vaadates meie kahe hotelli käivet ja tubade arvu, oleks käibemaksu määra tõusu mõju arvestatav. Kõige rohkem annaks see negatiivselt tunda väiksemate majade puhul, kus on 23 ja 27 tuba.	Idealis peaks kõik jääma samas. Turismisektor annab endast niigi parima.	Mõju on arvestatav, kuna mõjutab erinevaid segmente. Airbnb valik on lai ning mõjutab nii odavama kui ka kallima hinnaklassi hotelle.

Lisa 6 järg

Vastaja 14	Käibemaksumäära tõus vähendaks töökohti, väheneksid investeeringud ning kindlasti kaasneks hinnatõus. EHRL'i poolt koostatud arvamustes ja pöördumistes on kõik argumendid toodud välja.	Mis puudutab igasuguseid teisi makse, siis minu arvates võiks kaalutluse alla võtta kas turismimaksu (tourist tax) ja/või linnamaksu (city tax). Uurida tuleks neid võimalusi, miks ja kuidas kasutavad Euroopa suuremad (ja ka väiksemad) linnad neid makse – laias laastus tavapäraselt on see linna poolt kehtestatud maks, mida kasutatakse linna heakorra tarbeks.	Airbnb ei ole oluliselt mõjutanud meie külastajate arvu ega ka käibeid. Kontseptsioon ei ole enam see, mis algselt loodi. Kogu autentsus selles idees on kadunud ja põhimõtteliselt on see ilma igasuguse garantiita „apartment rent“. Alles hiljuti näiteks New York keelas Airbnb äritegevuse linnas. Samuti „võitlevad“ paljud erialaliidud (kohalikud hotelliliidud, jms) Airbnb tegevusega just maksustamise osas.

Allikas: Autori koostatud ankeetküsitluse vastuste põhjal

Lisa 7. Majutusasutuste maksud arenenud riikide ja arengumaade pealinnades

Riik (pealinn)	Käibemaks	Muu
Arenenud riigid		
Austraalia (Canberra)		kaupade ja teenuste maks 10% (<i>goods and service tax</i>)
Austria (Viin)	13%	linnamaks 3,20%
Belgia (Brüssel)	6%	linnamaks 4,24€/öö
Kanada (Ottawa)		sihtkohamaks 3,39% , maks 13%
Tšiili (Santiago)	19%	
Tšehhi Vabariik (Praha)	15%	linnamaks 0,6€/öö
Taani (Kopenhaagen)	25%	
Eesti (Tallinn)	9%	
Soome (Helsingi)	10%	
Prantsusmaa (Pariis)	10%	linnamaks, mis sõltub hotelli tärnide arvust 3,3€/öö (5*), 2,84€/öö (4*)
Saksamaa (Berliin)	7%	linnamaks 5%
Kreeka (Ateena)	13%	linnamaks 0,5%
Ungari (Budapest)	18%	linnamaks 4%
Island (Reykjavik)	11%	linnamaks 0,7€/öö
Iirimaa (Dublin)	9%	
Iisrael (Jeruusalemm)	0%	
Itaalia (Rooma)	10%	linnamaks, mis sõltub hotelli tärnide arvust 7€/öö (5*), 6€/öö (4*)
Jaapan (Tokyo)		tarbimismaks 8% (<i>consumption tax</i>), linnamaks ja majutusasutuse teenustasu sõltuvad majutusasutusest
Lõuna-Korea (Soul)	10%	majutusasutuse teenustasu sõltuvalt hotellist
Läti (Riia)	12%	
Luksemburg (Luxembourg)	3%	linnamaks 3% sõltuvalt hotelli asukohast
Mehhiko (Mexico)	16%	linnamaks 3%
Holland (Amsterdam)	6%	linnamaks 5%
Uus-Meremaa (Wellington)	15%	linnamaks sõltuvalt hotelli asukohast
Norra (Oslo)	10%	
Poola (Varssavi)	8%	
Portugal (Lissabon)	6%	linnamaks 1€/öö
Slovakkia (Bratislava)	20%	linnamaks 1,7€/öö
Sloveenia (Ljubljana)	9,50%	linnamaks 1,27€/öö
Hispaania (Madrid)	10%	
Rootsi (Stockholm)	12%	
Šveits (Bern)	3,80%	linnamaks
Türgi (Ankara)	8%	
Suurbritannia (London)	20%	
Ameerika Ühendriigid		sõltuvalt osariigist

Lisa 7 järg

Riik (pealinn)	Käibemaks	Muu
Arengumaad		
Kambodža (Phnom Penh)	10%	linnamaks 2%, majutusasutuse teenustasu sõltuvalt hotellist
Etiopia (Addis-Abeba)	15%	majutuasutuse teenustasu sõltuvalt hotellist
Haiti (Port-au-Prince)		maks 10%, sõltuvalt hotellist majutusasutuse teenustasu ja kuurordimaks
Madagaskar (Antananarivo)	20%	linnamaks sõltuvalt hotellist
Mosambiik (Maputo)	17%	
Tansaania (Dodoma)	18%	turismimaks sõltuvalt hotellist
Niger (Niamey)	19%	linnamaks 1€/peatus
Sambia (Lusaka)	16%	majutusasutuse teenustasu ja turismimaks sõltuvalt hotellist
Zimbabwe (Harare)	15%	linnamaks 3%
Uganda (Kampala)	18%	linnamaks 2 dollarit/öö
Senegal (Dakar)	10%	linnamaks 1000XOF/öö
Rwanda (Kigali)	18%	majutusasutuse teenustasu sõltuvalt hotellist
Nepal (Katmandu)	13%	majutusmaks ja maks (24,3%) sõltuvalt hotellist
Myanmar (Naypyidaw)		maks 5%, majutusasutuse teenustasu sõltuvalt hotellist

Allikas: Autori koostatud Booking.com andmete alusel

Lisa 8. Iirmaa turismisektori näitajate korrelatsioonanalüüs

	Majutusteenuse käibemaksuäär	Välituristide külastatavus	Turismisektori tööhõive osakaal riigi tööhõivest	Rahvusvahelisest turismist saadav tulu	Turismisektori osa riigi sisemajanduse kogutoodangust (SKP-st)	Äriturismil tehtud kulutused	Puhkusreisidel tehtud kulutused
Majutusteenuse käibemaksuäär	1						
Välituristide külastatavus	-0,566	1					
Turismisektori tööhõive osakaal riigi tööhõivest	0,051	-0,329	1				
Rahvusvahelisest turismist saadav tulu	-0,571	0,916	-0,016	1			
Turismisektori osa riigi sisemajanduse kogutoodangust (SKP-st)	-0,077	0,072	0,881	0,387	1		
Äriturismil tehtud kulutused	-0,159	0,553	0,085	0,749	0,333	1	
Puhkusreisidel tehtud kulutused	-0,471	0,897	-0,018	0,992	0,404	0,776	1

Allikas: Autori koostatud lisa 9 toodud andmete alusel

Lisa 9. Iirmaa majutusteenuse käibemaksumäärad ja turismisektori statistika aastatel 2008-2015

	Majutusteenuse käibemaksumäär	Välituristide külastatavus	Turismisektori tööhõive osakaal riigi tööhõivest (%)	Rahvusvahelisest turismist saadud tulu (miljardit USA dollarit)	Turismisektori osa SKP-st (%)	Äriturismil tehtud kulutused (miljardit USA dollarit)	Puhkusreisidel tehtud kulutused (miljardit USA dollarit)
2008	13,5%	8 026 000	7,22%	9,967	7,26%	4,32	9,02
2009	13,5%	7 189 000	6,03%	8,458	6,16%	4,19	7,61
2010	13,5%	7 134 000	7,01%	8,187	7,21%	3,86	7,39
2011	9%	7 630 000	7,50%	9,526	7,44%	4,08	8,48
2012	9%	7 550 000	8,26%	9,064	8,10%	3,98	7,87
2013	9%	8 260 000	6,68%	9,538	6,44%	4,18	8,36
2014	9%	8 813 000	7,33%	11,093	7,18%	4,53	9,84
2015	9%	9 528 000	5,56%	10,802	5,55%	4,16	9,57

Allikas: Autori koostatud (International VAT and...; International tourism, receipts...; International tourism, number...; WTTC...)

Lisa 10. Arengumaade turismisektori näitajate korrelatsioonanalüüs

	Välisturistide külastatavus	Turismisektori tööhõive osakaal riigi tööhõivest	Rahvusvahelisest turismist saadav tulu	Turismisektori osa riigi sisemajanduse kogutoodangust (SKP-st)	Majutusteenuse käibemaksumäär
Välisturistide külastatavus	1				
Turismisektori tööhõive osakaal riigi tööhõivest	-0,194	1			
Rahvusvahelisest turismist saadav tulu	0,486	0,245	1		
Turismisektori osa riigi sisemajanduse kogutoodangust (SKP-st)	-0,208	0,976	0,122	1	
Majutusteenuse käibemaksumäär	-0,974	0,194	-0,455	0,187	1

Allikas: Autori koostatud

Lisa 11. Arenenud riikide turismisektori näitajate korrelatsioonanalüüs

	Välisturistide külastatavus	Turismisektori tööhõive osakaal riigi tööhõivest	Rahvusvahelisest turismist saadav tulu	Turismisektori osa riigi sisemajanduse kogutoodangust (SKP-st)	Majutusteenuse käibemaksumäär
Välisturistide külastatavus	1				
Turismisektori tööhõive osakaal riigi tööhõivest	0,503	1			
Rahvusvahelisest turismist saadav tulu	0,918	0,502	1		
Turismisektori osa riigi sisemajanduse kogutoodangust (SKP-st)	0,340	0,454	0,241	1	
Majutusteenuse käibemaksumäär	0,009	-0,327	-0,031	-0,15	1

Allikas: Autori koostatud